ÑAPA

Weekendbijlage van dagblad Amigoe

zaterdag 5 oktober 2013

SOCIAAL

Moreel juiste niet gelijk aan 'normaal' 3

LITERATUUR

Een Knipscheer-oogst: besjes, appels en een verrassing 5

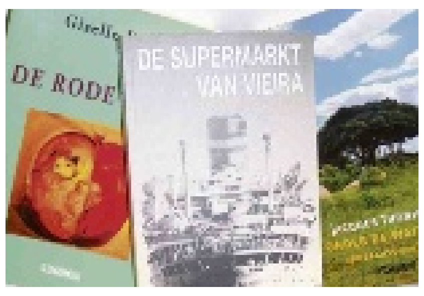

IN BEDRIJF

Marriott Hotel meest vrouwvriendelijke bedrijf 13

'German Wheel' kweekt supertalent

Meer dan drie jaar is ze er mee beziggeweest, maar de aanhouder wint. "En nu ze er is, is het een doorslaand succes!" Claudette 'Dettie' Vries, de drijvende kracht achter, en oprichtster van circusschool CircoMagik, heeft het over de uit Nederland afkomstige Linde Wester, kampioen 'German Wheel'. Eindelijk heeft ze haar, met volledige sponsoring van het Prins Bernhard Cultuurfonds, naar Curaçao kunnen halen.

Tekst: Mirjam Fokkens Foto's: Ken Wong

Op het moment dat ik de sportzaal van het Sentro Deportivo Kòrsou binnenkom staat Wester, samen met één van de CircoMagik-studenten, geconcentreerd in het rad. Met de ruggen tegen elkaar. "Met of zonder muziek?" "Doe maar met!", roept Wester. De muziek wordt gestart en met uiterste beheersing wordt op het ritme van de muziek het rad door de beide gymnasten van links naar rechts bewogen. Daarbij maken ze synchroon sierlijke bewegingen. Vries filmt het met haar telefoon: "Ja ik neem alles even op, dan kunnen ze daarna controleren of het goed is gegaan."

Ruim zes weken geeft de 21-jarige Wester de studenten van CircoMagik les in de sport met het rad, 'German Wheel' genoemd. Een sport die nog niet bepaald bekend is maar die indrukwekkend mooi is om naar te kijken. Tijdens het interview met Wester, Vries en een aantal studenten van CircoMagik, blijkt dat het ook een geweldige sport is om te beoefenen.

CircoMagik

Zes jaar geleden werd CircoMagik opgericht door onderwijzeres Vries. Een uit de hand gelopen hobby noemt ze het zelf. Het aantal studenten is inmiddels uitgegroeid tot 70, in leeftijd variërend van 6 tot 19 jaar. De circusschool geeft lessen in drama, dansexpressie, grondacrobatiek en diverse circusacts. De lessen worden gegeven door Rogerio Netto, Emanuel Quintero, Jofre Uruena en Dirk Jan Kuizenga. Sandra Leonora en Sorandy St. Jacobs geven dansexpressie en Sharda Daryanani India-dans. Chinese martial arts en filosofie worden gegeven door Shik Tong Chan.

Het 'German Wheel' is een rad van ongeveer 40 à 50 kilo gemaakt van edelstaal. De sport is ontstaan in Europa, in Duitsland. Daar zitten ook de grootste talenten, aldus Wester. Zelf heeft ze ook getraind in Duitsland. Ze begon met trainen in Nederland op 11-jarige leeftijd. Maar van de Duitsers heeft ze het meeste geleerd. "Ze zijn supergedisciplineerd, trainen keihard en winnen ook steevast op de verschillende kampioenschappen. Gelukkig verandert dat de laatste tijd omdat de sport inmiddels ook in andere landen wordt beoefend."

Zelf sleepte Wester heel wat prijzen in de wacht: ze werd zes keer Nederlands kampioen op verschillende onderdelen en in 2005 won ze zilver en brons op de wereldkampioenschappen.

Kijkend naar het grote rad vraag ik Wester welke verschillende onderdelen de sport heeft. "Je kunt rechtuit, staand in het rad, het rad op allerlei manieren bewegen en daarbij acrobatische en/of dansbewegingen maken. Dan is er de spiraal waarbij je als een soort dubbeltje het rad laat draaien op zijn kant terwijl je erin staat. En bij het derde onderdeel duw je het rad voor je uit, spring je erop en maak je bijvoorbeeld salto's of andere acrobatische bewegingen."

Het is maar goed dat 'juffrouw Dettie' zo lang heeft gelobbyed om kampioen Wester naar Curaçao te krijgen. Tussen al die talenten van de circusschool blijken namelijk drie toptalenten 'German Wheel' te zitten. Tot verbazing van Wester zelf: "In Nederland zie je dat niet, daar gaat het niet zo snel."

Een van de studenten is zelfs binnen een paar weken op een bijzonder hoog niveau gekomen. Hij blijkt door zijn sportieve achtergrond zonder veel moeite de kracht en beheersing te hebben die nodig is om de sport te kunnen beoefenen: Gavrilo 'Gaby' Blijden. Een bescheiden 17-jarige havo-leerling van het CAP.

Blijden: "Ik ben op mijn vierde begonnen met wedstrijdzwemmen en dat doe ik nog steeds. Ik houd van bewegen, van sporten. En dan vooral van spannende acrobatiek van hoog niveau. Op mijn 13e kwam ik terecht bij CircoMagik. Mijn kleine broer ging erheen en toen ik zag wat ze allemaal deden was ik gelijk verkocht. Toen juffrouw Dettie zei dat ze een rad ging aanschaffen ging ik kijken op YouTube wat de sport precies inhield. Ik kon nog niet zoveel doen met het rad omdat ik niet wist hoe ik het moest doen. Nu Linde kwam, een jaar nadat het rad was gekocht, kon ik eindelijk goed oefenen."

Tijdens ons gesprek, op de vloer van de sportzaal, wordt er achter ons door jonge studenten druk geoefend. Het grote, zware rad wordt schijnbaar moeiteloos door de 13-jarige Wilfred, 'Fredje', in beweging gebracht. "Fredje laat jij de spiraal even zien", roept Wester. De jongen gaat in het grote rad staan, tilt het op en met grote behendigheid brengt hij het rad in beweging. Wilfred blijkt de jongere broer van Blijden te zijn. Op het andere rad - de circusschool heeft er inmiddels twee - laat ook de 13-jarige Talisha, in een prachtige outfit, de mooiste acrobatiek zien op het rad dat van links naar rechts rolt.

"Deze twee broers en deze jongedame zijn supertalenten!", zegt Wester trots. "Als ze in Nederland zouden trainen zouden ze zonder twijfel straks mee kunnen doen aan de Nederlandse kampioenschappen. Ze hebben ook alle drie sportief gezien een goede achtergrond. Het belangrijkste wat ze moeten beheersen is kracht. Je moet namelijk niet alleen jezelf goed onder controle houden, maar ook het grote rad. En dat leer je door eindeloos te oefenen."

Behalve dat deze kinderen grote talenten zijn, is het volgens Vries ook de wijze van trainen door Wester waardoor deze drie talenten de sport snel oppakken. "Heel rustig en stap voor stap begeleidt ze de kinderen in het werken met het rad. En ze zegt bijvoorbeeld nooit tegen de kinderen zoiets als 'Dat is modder!' wat ik dan wel zeg." Wester moet er hard om lachen. Het trainen van andere studenten leerde ze al vroeg: "Deze sport kan je echt niet alleen doen. Je moet elkaar helpen."

Wester geeft gedurende haar verblijf van twee maanden de studenten ook les in de andere onderdelen van de circusschool. De groep traint drie keer per week en ook voor 'German Wheel' wordt drie keer per week getraind. Wester: "Niet alle kinderen durven zomaar met het rad te werken. Sommige kinderen moeten hun angst overwinnen maar al doende raken ze vertrouwd en de meesten overwinnen hun angst. Bij de tieners is het behouden van het evenwicht vaak een probleem. We beginnen dan met rustig heen en weer schommelen en bouwen het langzaam op."

Show

Op het moment van het interview werkt de hele groep toe naar de show 'Work in Progress' die inmiddels plaatsvond. In de show werden de vorderingen met het rad getoond; aangevuld met shows van andere onderdelen.

Elk jaar geeft CircoMagik een aantal kleine shows. Een grote show kunnen ze ongeveer één keer per twee jaar geven. Zo brachten ze vorig jaar hun vierde circustheaterproductie 'SILK' op de planken, een Chinese legende. Op artistieke wijze, met circusacts, drama, martial arts en dans werd deze Chinese legende over de ontdekking van zijde door de Chinese keizerin, verteld.

De show was een groot succes en werd ook opgevoerd in St. Maarten en Nederland. "Zo'n show kunnen we ook alleen maar geven als we gesponsord worden. 'SILK' werd gesponsord door InselAir en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Vries: "Anders had het echt niet gekund. We zijn erg dankbaar voor deze sponsoring. Zo'n show opvoeren, het applaus in ontvangst nemen is de kroon op het harde werken van de kinderen en tieners. Daar werken we al die tijd naartoe."

Heel goed worden

Wilfred, de broer van Blijden, weet wat hij wil als hij groot is. "Zeker gymnastics doen en ook het rad, dat is heel bijzonder, daar wil ik heel goed in worden." Dat geldt ook voor Talisha. Verlegen vertelt ze dat ze blij is dat Wester er is, want ze heeft in korte tijd veel geleerd. Ze traint nu al twee jaar bij CircoMagik. Op mijn vraag of ze het niet een beetje eng vindt zo op dat grote rad, moet ze een beetje lachen. "Ja, sommige dingen wel maar ik probeer het gewoon en dan gaat de angst vanzelf weg.

"Al vanaf het begin was duidelijk dat ze veel talent heeft en ze durft ook heel veel", zegt Vries trots.

Dat je veel kunt bereiken in de sport bewijst Wester. Behalve optredens met een dansgezelschap uit Frankrijk en een groep acrobaten uit Nederland, trad ze ook op tijdens cruises en bereidt ze zich nu weer voor om over zo'n twee jaar opnieuw deel te kunnen nemen aan de wereldkampioenschappen. En recent heeft ze auditie gedaan bij Cirque du Soleil waar ze ook werd aangenomen. Wanneer er een show gemaakt wordt waarin haar expertise en veelzijdigheid nodig is, is de kans groot dat ze haar zullen vragen.

Supertalent Blijden wil alleen maar beter worden in de sport. Hij droomt ervan om, net als Wester, een training 'German Wheel' op hoog niveau te krijgen in Duitsland, de bakermat van de sport. Die droom spreekt hij echter niet hardop uit tijdens ons gesprek. Vries weet het en praat graag even voor hem. "Eigenlijk weet hij nog van niets maar wij willen, met goedkeuring van zijn ouders, een sponsoring rondkrijgen voor Gaby zodat hij een aantal weken naar Duitsland kan gaan om die trainingen te volgen. De bescheiden Blijden glimlacht en wijfelend zegt hij: "Ja, dat zou ik heel graag willen."

Wester gaat binnenkort terug naar Nederland. Ze kan trots zijn op wat ze heeft bereikt met de kinderen en de tieners. Maar ze weet ook dat deze toptalenten een andere goede trainer nodig zullen hebben. Wester: "En dat wil ik ook graag zeggen: niet alleen is er een goede trainer nodig zodat de talenten zich kunnen blijven ontwikkelen, ook is er een goede faciliteit voor de trainingen van CircoMagik nodig. Een eigen trainingslocatie. Vries vult aan: "We hebben elders getraind, maar daar konden we niet meer terecht. Nu trainen we in het SDK; daar worden we goed geholpen door de directeur. Dat is super maar de kosten voor de huur zijn moeilijk te dragen. Aankopen van materialen betalen we van de kaartverkoop en we proberen wat te sparen van de maandelijkse contributie van 65 gulden van de studenten. Ik wil graag dat we als CircoMagik meer erkenning krijgen, meer aandacht. Ik dacht altijd: kwaliteit bewijst zichzelf maar inmiddels weet ik dat ik echt aan de weg moet timmeren en moet lobbyen."

De oogst van de samenwerking tussen het team van CirkoMagik en Wester tot nog toe: nieuwe mogelijkheden voor vele jonge talenten; twee toptalentjes 'German Wheel' in spe en het 17-jarig toptalent Blijden. De drie-jarige lobby van Vries om Wester naar Curaçao te krijgen bleek dus een gouden greep. En investeren in deze Curaçaose toptalenten zal dan ook zonder twijfel binnenkort goud opleveren.

Voor meer informatie: www.circomagik.com / www.lindeacrobatics.com

ÑAPA 2013
Nr. 38

INHOUD

'German Wheel' kweekt supertalent 1

Siman di Kultura 2

Moreel juiste niet gelijk aan 'normaal' 3

Gezondheid 4

Rijden en puzzelen voor de jeugd 5

Cultuur 6

Literatuur 7

Varia
Puzzels 8

Eten & drinken 9

Business
Columns 10

Marriott Hotel meest vrouwvriendelijke bedrijf 11

Business
Rubrieken 12

Colofon

BLADMANAGER
Linda van Eekeres
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Linda van Eekeres
Sarah Kuiper
Oscar Vanegas

Aan deze Ñapa werkten mee:

Oetie Basilio
Marja Berk
Evert Bongers
Monique Casimiri
Dick Drayer
Mirjam Fokkens
Verele Ghering
Hans de Haan
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Roxanne Martha
Islelly Pikerie
Milangela Plaate
Edsel sambo
Marcel Truyens
William ten Veen
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Uitgelicht

Siman di Kultura

Voor de tiende keer werd vorige week de Siman di Kultura gehouden. Massaal deed het eiland mee. Er waren onder meer culturele ontmoetingen bij diverse wijkcentra, een speciaal programma bij Teatro Luna Blou en veel scholen en instellingen stonden stil bij de cultuurweek. Natuurlijk werd er ook genoten van al het lekkers dat onze (eet)cultuur te bieden heeft.

Foto van de week

Addonsito Croes maakte deze foto. Gewoon in de achtertuin in Seroe Blanco in Aruba. Deze Shoco leek wel te poseren voor de camera zodat er een scherpe foto gemaakt kon worden.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Thuis

'Bolletjes'

Monique Casimiri

Bolletjes en douanepersoneel zijn twee variabelen die je niet vaak samen tegen wil komen. Niet in letterlijke zin, maar ook figuurlijk niet. Zo is de douane toch een volkje apart. Je hebt ze erbij die vriendelijk en behulpzaam zijn, maar er zijn er ook bij die je ronduit onbeschoft behandelen. Zo kwamen wij jaren geleden terug van een vakantie op Curaçao. Mijn stiefkinderen waren voor het eerst mee en vonden alles rond het vliegen net zo leuk als spannend. Dan denk je dat je al een beetje bent gewend als je weer terug vliegt, maar niets is minder waar. Bij aankomst op Schiphol wachtte ons nog een nare verrassing. We liepen het vliegtuig uit, gechaperonneerd door de bekende 'niet' meereizigers. De altijd in spijkerbroek en T-shirt geklede man, van rond de vijfendertig jaar. Beetje ongeschoren met een rugzak bij zich. Hij staat op de een of andere manier altijd net na de slurf waar je doorheen loopt. Zijn opdracht is duidelijk, meelopen met diegene waar ze een tip van hebben gekregen. Een tip van het cabinepersoneel. Zij tippen vreemd gedrag van de passagiers door, bijvoorbeeld meneer X heeft de hele reis niet gegeten, of mevrouw Y moest wel heel vaak naar het toilet. Waarschijnlijk kijken ze tegenwoordig met een schuin oog mee wat je op je I-pad aan het doen bent om ook dat door te kunnen geven. Alles wat afwijkend gedrag is wordt doorgegeven. Door mee te lopen, is het voor de douane duidelijk dat die persoon of personen extra gecontroleerd moeten worden. Een extra controle op drugs of andere smokkelwaar. Op die vlucht stonden ze er ook, ze liepen niet direct naast ons, maar liepen met de grote groep mee. Bij de paspoortcontrole was er nog niets aan de hand, maar niet veel later stonden er een paar douane-ambtenaren in een smalle gang. Ze hadden een soort van sluis gemaakt waar wij alle driehonderd en nog wat vakantiegangers doorheen moesten. Dit werd niet vriendelijk gevraagd, maar hardop gecommandeerd. En hoe! 'Mannen rechts, vrouwen links'. Meer werd er niet gezegd. Dat was het. We werden allemaal gefouilleerd. Wij keken elkaar aan en kregen ter plekke hele vervelende associaties. Waar was dat nog meer dat mannen en vrouwen zo ruw gescheiden werden en waar vragen stellen niet werd getolereerd. Met die ervaring van de douane in mijn achterzak houd ik mij meestal wat gedeisd. Je kunt ze beter te vriend houden, die mensen van de douane. Wat een verademing was het de afgelopen keer op Curaçao. Bij vertrek moesten wij door de scanner heen. Mijn zoontje heeft zijn knuffelaap in zijn handen en kijkt met grote ogen naar de scan. Hij wil er niet alleen door. De douane-beambte helpt hem vriendelijk en zegt: 'Kom maar jongen, het is niet eng'. Waarop mijn zoon zegt: 'Nee, dat weet ik, en mijn aap heeft alleen maar bolletjes in zich, dus die mag er ook wel door hé.'

Moreel juiste niet gelijk aan 'normaal'

Hoe kan ik als zelfstandig mens bepalen wat moreel juist is om te doen? Deze vraag werd tweeduizend jaar geleden al gesteld door de eerste filosofen en raakt de kern van de moderne filosofie. Zij vormt ook het beginsein van het traject 'integriteitsbeleid' van de Curaçaose overheid, die moet leiden naar een gedragscode voor ambtenaren en ministers. Het project is niet nieuw.

Heb ik recht gedaan aan de ander? Als je daar 'ja' op kan zeggen, dan was je beslissing moreel juist, stelt filosoof Frans Geraedts van het Bureau Integriteit van de gemeente Amsterdam.

Tekst: Dick Drayer

Amsterdam en Curaçao pakken de draad namelijk weer op, waar die op 10-10-'10 is gebleven. Deze maand waren de sociooloog Bram Hofstee en de filosoof Frans Geraedts van het Bureau Integriteit van de gemeente Amsterdam op Curaçao.

Het traject Integriteit en overheid kwam destijds tot stand op verzoek van Curaçao zelf en in samenspraak met de gemeente Amsterdam. Curaçao wilde een integriteitsbeleid voor het Eilandgebied opzetten.

Gevoelig

Hofstee en Geraedts gaven recent een kijkje in de keuken van hun integriteitsaanpak in de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen. Hun toehoorders waren studenten, ambtenaren en belangstellenden. Ook verantwoordelijk minister Etienne van der Horst was aanwezig. Hij heeft hard getrokken aan het opnieuw opzetten van het integriteitstraject. Maar de pers wil hij er liever niet bij. Via een van zijn medewerkers wordt duidelijk dat de materie van ambtelijke en ministeriële gedragscodes gevoelig ligt in de coalitie en bij ambtenaren.

De eerste contacten met Amsterdam, die uitliepen op meer samenwerking, werden gelegd tijdens het werkbezoek van de toenmalige wethouder Aboutaleb, dat hij met burgemeester Opstelten van Rotterdam in november 2005 aan Curaçao bracht. Er liepen toen al enkele projecten vanuit Amsterdam op de Antillen. Zoals bijvoorbeeld een project van het toenmalige Bevolkingsregister Amsterdam met Curaçao. Andere contacten waren in voorbereiding.

Het Bestuurscollege van Curaçao vroeg Amsterdam in februari 2008 haar ervaring en expertise van het Bureau Integriteit van Amsterdam ook op Curaçao in te zetten. Sindsdien is er een structurele samenwerking ontstaan. Die kwam echter abrupt ten einde op 10-10-'10. Bram Hofstee weet wel waarom. "Curaçao had wel wat anders aan zijn hoofd na de staatkundige verandering. Een land in opbouw vraagt veel energie. Dat merkte ik ook aan de mensen. Nu zijn we drie jaar verder en ben ik blij dat onze burgemeester, Eberhard van der Laan, de hernieuwde samenwerking met Ivar Asjes bekrachtigd heeft en er weer ruimte is om aan het werk te gaan en de samenwerking op te pakken."

Bewustmaking

"Hoe maak je een overheid integer?" houdt Geraedts zijn gehoor voor. Het gemakkelijkste deel van het antwoord op deze vraag is eenvoudig, zegt hij. "Je stelt regels op en handhaaft die. Dat laatste is heel belangrijk want zonder handhaving zijn regels een papieren tijger." De zaal gniffelt. Handhaving heeft, zo blijkt uit de reacties in de zaal, een aparte dynamiek op Curaçao.

Zijn motivatie om zich in deze materie vast te bijten ligt in het feit dat een niet integere overheid het belangrijkste obstakel is om tot ontwikkeling te komen. Het Bureau Integriteit heeft inmiddels ervaring opgedaan met hun methodiek in België en Oekraïne. Het eerste land staat op de twintigste plek van de corruptie-index van Transparency International, de laatste op de 152e plek. "En Curaçao zit daar ergens tussen in", zegt Geraedts.

Het geheim van de aanpak van het Bureau Integriteit is volgens de filosoof dat er gezamenlijk gewerkt wordt aan het morele denken binnen de organisatie. "Dat levert een code aan gedragsregels op die door de organisatie zelf wordt gedefinieerd. Die code is als het ware een scharnier tussen het morele denken en de handhaving", aldus Geraedts. En dat laatste is erg belangrijk. "Je kunt zoveel gedragscodes opstellen als je wilt, als de mensen niet instemmen met de geest van die code enerzijds en aan de andere kant is er geen handhavingspraktijk, dan hebben die regels geen zin."

Moreel juist

"Het belangrijkste element is om ambtenaren en ministers bewust te maken om het moreel juiste te doen", zegt de filosoof. "Maar dan moet je wel weten wat moreel juist is." Deze laatste notie vormt de aftrap van een boeiend vraag-en-antwoord-spel tussen Geraedts en zijn toehoorders in de aula."Wat is de maat voor het moreel juiste?" Het publiek in de zaal vindt dat het antwoord gezocht moet worden in de maat die jezelf aanlegt, je geweten en je gevoel. Publieke acceptatie van je handelen.

"Vaak vinden mensen dat het morele juiste gezocht moet worden in de overeenstemming met je eigen normen en waarden", zegt Geraedts. "Of met de normen en waarden in de organisatie waar je voor werkt. En in groter verband zegt men dat je moreel juist handelt als dat in overeenstemming is met de normen en waarden van de samenleving."

Geraedts trekt een dikke streep door deze verklaringen. "Wie denkt het moreel juiste te vinden in deze antwoorden heeft het helemaal fout. Niet een fout, waar van je kan zeggen dat je erover van mening kunt verschillen. Nee, Fout! Fout! Fout!"

Normen en waarden

Volgens Geraedts heeft integriteit en het moreel juiste doen, niet te maken met normen en waarden. Als voorbeeld geeft hij de seriemoordenaar. "Die handelt geheel volgens eigen normen en waarden, doet dat zelfs strikter dan een ieder van ons; leef jij naar je eigen normen en waarden? Waarschijnlijk niet altijd, de seriemoordenaar wel. Maffialeden handelen volgens de normen en waarden van hun organisatie. Dus ook daar is al gemakkelijk te zien dat integriteit gebaseerd op waarden en normen van de organisatie niet bestaat. En kijk je naar normen en waarden van de samenleving dan verwijs ik je naar Duitsland in 1938."

Geraedts zegt dat de populariteit van Hitler toen op zijn hoogtepunt was; de Rassenwet was al ingevoerd en de boekverbranding had ook al plaatsgevonden. "De Joden waren al ontslagen uit de meeste beroepen en het euthanasie-programma om mensen met een handicap op te ruimen was al begonnen. Al die ambtenaren die dat uitvoerden handelden in overeenstemming met de normen en waarden van die samenleving!"

Er is volgens Geraedts iets fundamenteels mis met het normen en waardenantwoord. De verwarring zit hem in het feit dat het 'moreel juiste' niet verward moet worden met 'het normale'. Normen en waarden zijn het antwoord op dat wat jezelf, je organisatie of de maatschappij op een bepaald moment 'normaal' vindt. Mijn voorbeelden maken duidelijk dat dat heel iets anders is dan wat 'moreel juist' is."

Schuldgevoel

Volgens de filosoof is het antwoord op de vraag gemakkelijker te vinden in de hoek van het gevoel en het geweten. Centraal daarin speelt schuldgevoel een rol. "Maar is schuldgevoel de maat voor het moreel juiste", wil Geraedts van de zaal weten. "Wat is er met de handeling aan de hand als je je schuldig gaat voelen?" Schuld wordt volgens de filosoof gecreëerd door het feit dat je met je handeling een ander mens schade berokkend: hoe dichter de ander bij je staat, hoe groter het schuldgevoel. Maar Geraedts waarschuwt zijn gehoor dat een ander schade berokkenen niet per definitie moreel verkeerd is.

"Niet alle handelingen die een ander schade berokkenen zijn moreel verkeerd. Als voorbeeld geef ik het handelen van de overheid. Mijn stelling is dat de belangrijkste taak van de overheid is: schade toebrengen aan burgers. Sterker: iedere handeling van de overheid schaadt burgers, zelfs bij positieve zaken, zoals subsidieverstrekking. Want er is altijd een organisatie die geen subsidie krijgt, omdat het geld naar een andere organisatie gaat." Schuld omdat de ander door jouw optreden schade heeft is een stap in de richting om het moreel juiste te vinden, maar niet genoeg", aldus Geraedts. "Het schuldgevoel als maat voor het moreel juiste is net iets te simpel. De clou zit hem in het gedrag van jezelf ten opzichte van de ander. En het antwoord op de vraag: heb ik recht gedaan aan de ander. Als je daar 'ja' op kan zeggen, dan was je beslissing moreel juist", aldus Geraedts.

Rechtdoen

Een handeling is moreel juist als je voldoende rekening hebt gehouden met de rechten en belangen en wensen van alle betrokkenen. "Dus iedereen die geraakt wordt door de handeling of beslissing", zegt Geraedts. "Er zit ook een zekere hiërarchie in de drie factoren 'rechten, belangen en wensen'. Voor een ambtenaar zeker, want rekening houden met de wensen van de burger hoort in principe niet tot zijn pakket van afwegingen."

Het morele oordeel is volgens Geraedts niet relatief, niet subjectief, niet historisch bepaald en ook niet cultuurafhankelijk. "Deze factoren bepalen alleen maar wat men 'gewoon' of 'normaal' vindt in een samenleving of binnen een organisatie. Zo kan een vrouw in een streng gereformeerd gezin het heel normaal vinden dat zij geen bestuurlijke taken mag verrichten in de kerk of in de maatschappij. Dat is binnen dat genootschap moreel-religieus juist. Maar haar rechten worden geschonden en het verbod is dus moreel onjuist. Het normale of religieuze is relatief, of cultuurbepaald. Het morele oordeel niet."

Loont het?

Geraedts daagt zijn gehoor nog een keer uit. Want: als je je leven lang het moreel juiste doet, loont zich dat dan voor jou? Volgens de filosoof niet. "Mensen rekenen altijd in drie munten: vrijheid, rijkdom en geluk. Verstandig moreel onjuist handelen heeft veel mensen veel rijkdom gebracht. Geluk kan een belangrijke factor zijn bij het moreel juiste te doen, je bent immers trots op jezelf, je krijgt waardering van anderen. Maar omgekeerd is misschien nog meer waar. Neem de man of vrouw die overspel pleegt. Die doet moreel het verkeerde, maar wordt daar uitermate gelukkig van. Zelfs als je er later aan terugdenkt."

Aan de basis van integriteit ligt dus de vraag: waarom zou je iets moreel juist doen, als het niet loont? Voor Geraedts is deze vraag verkeerd gesteld. "Natuurlijk loont het niet voor jou. Het gaat bij integer handelen ook niet om jou. Maar", zo vervolgt Geraedts, "de moreel juiste handeling is iets waar jezelf voor kiest. Het is een existentiële keuze, die definieert wie jij bent. Daar zit niets meer achter of onder. Dit is wat voor mensen bepaalt of je goed of slecht bent. Heb jij voldoende rekening gehouden met de ander? En het mooie is dat je er zelf verantwoordelijk voor bent, ongeacht of je ambtenaar bent of niet. Je kunt er ook nu mee beginnen. Er is geen enkel smoesje om dat uit te stellen. Je hoeft dus ook niet te rekenen of het moreel juiste loont of niet. En dat is wat wij mensen leren als we praten over integriteit."

De aanpak van Bureau Integriteit in een integriteitstraject met ministers en ambtenaren betekent dan ook veel praten over lastige beslissingen. "We leren hen dat als er iets niet klopt in een dossier, dat je dat apart legt en daarover in overleg gaat om alsnog aan de wetten en belangen tegemoet te komen. Voordeel van zo'n aanpak is dat je beslissingen uiteindelijk op elkaar gaan lijken en de burger vertrouwen krijgt in hoe je handelt. Ben bereid om je eigen beslissingen te onderzoeken. Dat is belangrijk om je integriteit te bevorderen."

Curaçao

"Vergeet niet, dat zelfs corrupte mensen niet altijd corrupt willen zijn. Soms kunnen ze gewoon niet anders. Omdat de organisatie waarin ze zitten dat niet toestaat. Ze snappen best dat corruptie vernietigend is. Maar de keuze om daar niet in mee te gaan, betekent einde carrière, einde invloed om de zaak eventueel te verbeteren", zegt Geraedts. Hij ziet op Curaçao enorme kansen liggen om hier grote stappen in te maken. "Er zijn juist in zo'n kleine maatschappij mensen bereid om zich in te zetten voor integriteit. De instituties bestaan hier al; die hoeven niet opnieuw te worden uitgevonden en opgebouwd."

Twintig jaar

Twintig jaar, schat Geraedts, dat Curaçao nodig heeft om als nieuwe natie stappen te maken, die het land een integer label geeft.

Geraedts: "De moreel juiste handeling is iets waar jezelf voor kiest. Het is een existentiële keuze, die definieert wie jij bent."

Medisch

Speeksel

Een vreemd goedje. Als je er te veel van hebt, spuug je het uit. Als je er te weinig van hebt, krijg je een droge mond, vervelend, maar het komt weinig voor. Het hebben van speeksel is zo vanzelfsprekend, dat men er niet bij stil staat dat hiermee toch weleens iets mis kan gaan. Er bestaat zelfs een 'Nederlands Speekselcentrum' dat onderzoek verricht op dit gebied en mensen behandelt die problemen hebben met de hoeveelheid of samenstelling van speeksel. Het is dus toch een serieus onderwerp.

Tekst: Hans de Haan

Speeksel bestaat voor 97 procent uit water en voor 3 procent uit andere bestanddelen waaronder verschillende eiwitten. Het wordt gevormd door vier speekselklieren: beide oorspeekselklieren en twee klieren in de mondbodem. Daarnaast zijn er in de mond nog meer kleine speekselkliertjes, onder meer op de tong, onderlip en het gehemelte. Zolang niet wordt gegeten, wordt het aanwezige speeksel geleverd door de mondbodemklieren. Dit speeksel is dik en plakkerig en blijft goed kleven aan het slijmvlies. Zodra men gaat eten - of eten ziet of ruikt - komt er speeksel vrij uit beide oorspeekselklieren. Dit speeksel is wateriger. Dagelijks gaat er ongeveer een liter speeksel door de mond heen. In rust is de productie van 0,25 tot 0,5 milliliter speeksel per minuut normaal. Bij kauwen, proeven en praten komt er zo'n drie tot vier keer meer speeksel in de mond, hetgeen overigens niet wordt opgemerkt. Dat gebeurt eigenlijk pas als men te veel of te weinig speeksel in de mond heeft.

Functie van speeksel
Speeksel heeft vier functies:

- Het samenstellen van een voedselbolus zodat die gemakkelijk kan worden doorgeslikt;
- Het oplossen van voedingsproducten waardoor de smaken ervan vrijkomen;
- De eerste stap van de spijsvertering door middel van het enzym amylase;
- Het beschermen van het gebit en het mondslijmvlies door de antibacteriële en antischimmelwerking ervan.

De functie van speeksel is meer dan het spoelen van de mond. Elk eiwit en enzym ervan heeft een eigen functie. Zo bevat speeksel histatine dat ervoor zorgt dat wonden sneller dichtgroeien. Een ander eiwit, statherine, is betrokken bij het onschadelijk maken van schimmels. Speeksel bevat wel honderden specifieke eiwitten die gezamenlijk zorgen voor een optimale mondgezondheid.

Te weinig speeksel
Het is niet zomaar aan de mond te zien of iemand te veel of te weinig speeksel heeft. Dit moet op een bepaalde manier worden gemeten. Meestal gaat weinig speeksel gepaard met een droge mond, maar dit hoeft niet altijd. Het kan ook slikklachten, smaakproblemen, tandbederf of zelfs infecties veroorzaken. Een droge mond is ook niet hetzelfde als dorst. Het kan zijn dat een droge mond de behoefte opwekt om te drinken, maar dat is niet altijd het geval. Monddroogte is namelijk een bepaald gevoel dat kan samenhangen met de samenstelling van het speeksel. Het hebben van alleen dik en plakkerig speeksel of juist alleen dun en waterig, wordt ook ervaren als een droge mond.

Een droge mond
Monddroogte is vervelend. Sommige mensen kunnen er 's nachts niet van slapen. De optredende slik-, smaak- en andere mondproblemen door te weinig speeksel worden door de meesten als zeer hinderlijk ervaren. Pittig eten prikkelt dan de slijmvliezen en zelfs tandpasta proeft scherp.

Iedereen kent wel het gevoel van een droge mond in geval van stress of spanningen. Iemand die niet gewend is in het openbaar te spreken en ineens iets moet zeggen in een volle zaal, kan uit angst een droge mond krijgen. Onder die omstandigheden wordt de productie van de speekselklieren tijdelijk geblokkeerd en komt er te weinig speeksel in de mond. Ook het midden in de nacht wakker worden, kan gepaard gaan met een droge mond, want 's nachts ligt de speekselproductie stil.

Monddroogte komt bij ongeveer 10 procent van de Nederlandse bevolking voor. Bij mensen boven de 70 jaar varieert het tussen de 30 à 50 procent. Deze klacht komt bij vrouwen vaker voor dan bij mannen, hetgeen mogelijk te maken heeft met de overgang. Behalve de stijgende leeftijd, zijn er nog drie oorzaken voor monddroogte:

1. Medicatiegebruik. Veel geneesmiddelen hebben als bijwerking een droge mond; bovendien neemt de kans erop toe naarmate meer geneesmiddelen worden gebruikt. Als gevolg van de medicatie wordt de werking van speekselklieren onderdrukt.
2. Bestraling van het hoofdhalsgebied wegens kanker. De speekselklieren worden dan blijvend beschadigd en de functie ervan neemt af.
3. Syndroom van Sjögren. Patiënten met deze auto-immuunziekte hebben vaak last van een droge mond, droge ogen en reumatische klachten. Ongeveer 5 procent van de vrouwen boven de 40 jaar lijdt aan deze aandoening. Deze ziekte tast specifiek de traan- en speekselklieren aan. Het syndroom is een langdurig proces, want het kan wel tien jaar duren voordat de klieren ophouden met functioneren.

Behandeling van monddroogte
Veel mensen gebruiken water om de mond vochtig te houden, maar water spoelt en kleeft niet aan de slijmvliezen; na 10-20 seconden is de werking ervan al weer voorbij. Zolang de speekselklieren nog actief zijn, kan de vorming van speeksel worden gestimuleerd door gebruik van (suikervrije) kauwgom, pepermunt of ander snoep. Uit een onderzoek onder 1500 mensen met het syndroom van Sjögren blijkt dat stukjes komkommer zonder schil met een beetje olijfolie uit de koelkast ook goed helpen. Dat is koud, vochtig, gebitsvriendelijk en sociaal geaccepteerd.

Bij beschadigde speekselklieren is men aangewezen op het gebruik van kunstspeeksel, een soort glijmiddel voor de mond, maar het effect ervan valt tegen. Het hecht niet aan de slijmvliezen en het spoelt vrij snel weer weg. Anderen hebben meer baat bij een speciale mondgel. Tenslotte is er ook een geneesmiddel, pilocarpine, dat de werking van vochtproducerende klieren bevordert, zoals zweet- en traanklieren en dus ook speekselklieren. Het middel is vooral bekend als oogdruppel ter behandeling van glaucoom. Het heeft als nadeel dat men ervan kan gaan transpireren. Om droogte van de mond 's nachts tegen te gaan, wordt aanbevolen de lippen in te smeren met vaseline. Als de lippen vet zijn, wordt de droogte in de mond minder sterk ervaren.

Speekselcentrum
Voor meer informatie over dit onderwerp wordt aanbevolen de website van dit centrum te bezoeken: www.speekselcentrum.nl.

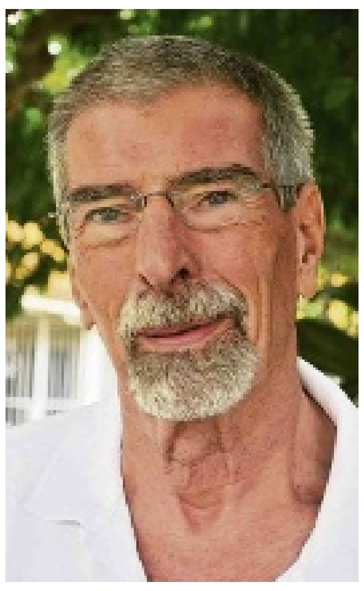

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Mens & Psyche

Afhankelijke persoonlijkheidsstoornis

Onze buren, collega's vrienden, familie en wijzelf zijn mensen met ieder hun eigen unieke persoonlijkheid. Persoonlijkheid kan worden opgevat als de karakteristieke manier waarop iemand denkt, voelt, handelt, omgaat met zichzelf en anderen. Wanneer iemand door zijn manier van denken, voelen, handelen en omgaan met onszelf en anderen ons telkens weer in onoverkomelijke of herhaaldelijke moeilijkheden brengt, dan spreken we mogelijk van een persoonlijkheidsstoornis.

Een kind wordt normaliter steeds minder afhankelijk. Volwassenen met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis zoeken overdreven veel bevestiging en zorg van anderen.

Tekst: Milangela Plate

Er bestaan verschillende typen persoonlijkheidsstoornissen. In eerdere rubrieken werd ingegaan op de theatrale, borderline, narcistische en antisociale persoonlijkheidsstoornissen. In deze rubriek is er aandacht voor de afhankelijke persoonlijkheidsstoornis.
Kenmerkend voor een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis is dat betreffende persoon een aanhoudende en buitensporige behoefte ervaart om door anderen verzorgd, beschermd of geholpen te worden.

Beslissingen
Mensen met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis hebben opvallend veel moeite met het nemen van (alledaagse) beslissingen. Zij zoeken overdreven veel bevestiging, advies, hulp of begeleiding bij anderen, voordat ze een besluit nemen of overgaan tot actie. Het liefst laten zij beslissingen, maar ook verantwoordelijkheid voor veel aspecten in hun leven over aan de ander.
Zelfs bij het uitvoeren van eenvoudige handelingen stellen zij zich hulpeloos op, waarmee zij direct of indirect een beroep doen op anderen om de taak, handeling of verantwoordelijkheid van hen over te nemen of hen bij de handeling te helpen. Typerend hierbij zijn gedachten of uitspraken als: "Ik kan dat niet (alleen)", "ik ben daar niet goed in, doe jij dat maar", "zoek jij dit maar even uit, jij kunt dat beter."
Dergelijke houding en gedachten vloeien niet zozeer voort uit gebrek aan motivatie als wel uit gebrek aan zelfvertrouwen. Behept door weinig zelfvertrouwen heeft een afhankelijke persoon de grootste moeite om alleen op pad te gaan en dingen te ondernemen. Hij voelt zich daarbij uiterst onprettig en ervaart intense angst om het alleen niet te redden; dat wil zeggen bang om dingen niet te weten, iets niet goed te doen, geen beslissing te kunnen nemen of niet voor zichzelf te kunnen zorgen wanneer hij alleen is. Deze angst vloeit voort uit gedachten als: "Ik ben zwak, ik red het niet alleen", "ik moet er niet aan denken dat ze me in de steek zouden laten", "anderen vinden mij vast waardeloos", "ik ben dom."

Werk
Sterk afhankelijke personen tonen over het algemeen weinig initiatief in het oppakken van taken, nieuwe projecten of in het zoeken naar oplossingen voor problemen in een werksituatie. Dit komt omdat zij uiterst onzeker en besluiteloos worden, wanneer zij zich geconfronteerd zien met (belangrijke) beslissingen. Dit is tevens één van de redenen waarom afhankelijke mensen hele verantwoordelijke functies uit de weg zullen gaan.
Mensen met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis raadplegen hun collega's veelvuldig voor advies of hulp, zelfs bij eenvoudige en reeds bekende taken. In plaats van de handleiding van de nieuwe drie-in-één-printer door te nemen of iemand te vragen om hen uit te leggen hoe het apparaat werkt, vragen zij bijvoorbeeld steeds een collega om een document voor hen in te scannen.
Collega's leveren veel van hun werktijd in om hun afhankelijke collega te kunnen ondersteunen. Deze situatie wekt op den duur irritatie op en kan problemen gaan opleveren.

Sociaal functioneren
Mensen met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis worden vaak als 'pega saya' ofwel 'plakkerig/kleverig' ervaren, omdat zij zich vastklampen aan andere mensen. Dit wordt echter pas later in het contact duidelijk.
In eerste instantie zal men iemand met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis juist als aangenaam gezelschap ervaren, onder meer omdat ze zogenaamd flexibel en meegaand zijn, goed kunnen luisteren en anderen niet bekritiseren. In werkelijkheid echter durven zij geen nee te zeggen, hun mening te uiten of het oneens te zijn met de ander, uit angst om de ander te kwetsen en daarmee het contact en de steun van de ander kwijt te raken. Sterker nog; gedreven door angst om verlaten te worden en alleen te komen staan, veronachtzaamt de afhankelijke persoon aldoor zijn eigen behoeften en grenzen om tegemoet te kunnen komen aan de wensen en behoeften van de ander.

Angst voor verlating
Daar iemand met een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis er behoefte aan heeft dat iemand anders zich over hen ontfermt, zal hij na beëindiging van een relatie onmiddellijk overstappen in een nieuwe partnerrelatie. Bij zijn partnerkeuze zal een afhankelijke persoon bovendien geneigd zijn naar een oudere stabiele persoon of dominante types, die graag alles bepalen en regelen.
Maar wat gebeurt er als de partner niet meer voor hen kan zorgen, bijvoorbeeld door ouderdom of gezondheidsproblemen? De afhankelijke persoon komt hierdoor soms in één klap voor veel verantwoordelijkheden en financiële, huishoudelijke, alsook alledaagse beslissingen te staan.
In geval van een zieke partner zal de afhankelijke persoon voor een situatie komen te staan waarin hij medicatie, thuiszorg en artsenbezoeken voor de partner moet organiseren en daarnaast het gezin of huishouden draaiende houden. Kortom zij hebben ineens de verantwoordelijkheid over hun eigen leven én dat van hun partner en eventuele kinderen. Dit terwijl hun partner hen eerst voortdurend uit de wind hield door belangrijke beslissingen en andere verantwoordelijkheden voor zijn rekening te nemen.
U kunt zich voorstellen dat deze situatie een sterk afhankelijke persoon binnen korte tijd te veel kan worden. In een onderzoek onder mantelzorgers van Alzheimer-patiënten bleek dat mantelzorgers die overspannen waren, vaker mensen waren met kenmerken van een afhankelijke persoonlijkheidsstoornis.

Veranderen
Wanneer mensen met een persoonlijkheidsstoornis bij een psycholoog aankloppen is dat meestal omdat ze last hebben van bijvoorbeeld angstklachten, depressieve stemmingen, werkproblemen, problemen in de relatie met anderen of gevoelens van hulpeloosheid naar aanleiding van een verbroken relatie.
Alhoewel een persoonlijkheidsstoornis niet zal verdwijnen, zal de persoon wel kunnen leren om zijn angsten beter te beheersen door het veranderen van zijn manier van denken en doen.

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog.
Email: milangela.plate@takecare.an

Rotarally vaste prik voor Rotary Club Willemstad

Rijden en puzzelen voor de jeugd

Ondersteuning van jeugdprojecten is een speerpunt van de fundraising van de Rotary Club Willemstad. Op 20 oktober vindt er weer een autorally, de 'Rotarally', plaats om geld in te zamelen voor Fundashon Desaroyo i Progreso.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Ken Wong

De organisatie van de Rotorally is dit jaar in handen van Ingrid van 't Hof, Benno van Leeuwen, Chris Winkel, Henri Burgers en Erik Spek.

Deze organisatie verzorgt naschoolse opvang waar vooral aandacht is voor het kind op fysiek, mentaal en spiritueel gebied. Sport is daarbij van zeer groot belang en de sportmaterialen worden per bus naar de locaties van de naschoolse opvang gebracht. Er is nu behoefte aan een bus en aan meer sportmaterialen en er worden een busje en sportmaterialen gekocht van de opbrengsten van deze autorally.

Change Lives

Wereldwijd staat het thema 'Engage Rotary, Change Lives' in de periode 2013-2014 voor alle Rotary-clubs centraal. Rotary Club Willemstad focust, binnen dit thema, specifiek op de jeugd van Curaçao. Terugkerende projecten van de Rotary Club Willemstad zijn ieder jaar de 'Rotarally' en Dare to Wear a Beard en de jaarlijkse Rotary Youth Leadership Award (RYLA). Door haar fundraising- en hands on projecten wil de service club een positieve verandering teweeg brengen in het leven van mensen die dat nodig hebben. De huidige president van de RCW, Focco Lunsingh Scheurleer, zei aan het slot van zijn eerste toespraak: "We moeten Rotary en zijn waarden, waaronder 'service', in alle aspecten van ons leven toepassen. Daardoor verandert niet alleen het leven van de mensen die wij helpen, maar ook ons eigen leven."

Tiende autorally

Het is de tiende autorally die de RCW organiseert en er kan gesproken worden van een traditie. De organisatie is dit jaar in handen van Henri Burgers, Chris Winkel, Ingrid van 't Hof, Benno van Leeuwen en Erik Spek. De rally is reeds uitgezet en de komende weken worden de puntjes op de i gezet. "Alle leden van de RCW worden ingezet om deze rally wederom tot een groot succes te maken", aldus Burgers. Toch komt ieder jaar de vraag naar voren: zullen we het dit jaar weer doen? Kunnen we dit onze club aandoen? Burgers: "Er gaat heel veel tijd in de organisatie zitten en er zijn lucratievere manieren om geld in te zamelen, maar de Rotarally is een traditie geworden en de club wordt geïdentificeerd met deze autorally'.

De verdeling van het werk dat voor de organisatie van deze rally gedaan moet worden is in handen van Ingrid van 't Hof. "Er zijn allerlei commissies zoals de rallycommissie, de bar- en buffetcommissie en de opbouwcommissie", legt ze uit. Ze laat een schema zien van blokjes en kleurtjes waarin de hele organisatie in één oogopslag te zien is en iedereen zijn 'taak' kan zien. De organisatie is er al weken mee bezig. Het uitzetten van de rally was vorig jaar al gedaan, maar door de première van de nieuwste James Bond-film werd deze jaarlijkse autorally geannuleerd.

Er moest voor dit jaar echter nog van alles aangepast worden aan de route. "Want in de tussentijd zijn er bomen gekapt, muurtjes gebouwd, verkeersborden veranderd en dan kloppen de instructies niet meer. Als we zeggen: ga bij de derde boom naar rechts en er is een boom gekapt dan nemen de rallyrijders een verkeerde afslag en dan gaat het mis", legt Chris Winkel uit. De truc bij het uitzetten van een autorally is echter om de deelnemers op het verkeerde spoor te zetten en daar wordt door de organisatoren lang over nagedacht, gepuzzeld en gediscussieerd. "Het creatieve denkvermogen van de rallyrijders wordt dan ook behoorlijk op de proef gesteld, want het is soms niet zoals men denkt en leest, maar als er een boom is omgehakt heeft de foute afslag niets te maken met verkeerd lezen en denken."

De route van de rally wordt dan ook continu gecheckt om misverstanden te voorkomen. De route die dit jaar gereden wordt is door Burgers en Winkel uitgezet. Ze doen geheimzinnig over de route en opdrachten en de vragen die er in de rally voorkomen. Ze houden hun kaken stijf op elkaar en laten niets los. Start en finish zijn wel bekend. De start is op het parkeerterrein van het MCB-gebouw te Rooi Catootje en de rally eindigt in Hòfi Fidel bij St. Catharina waar, onder het genot van een drankje met muzikale begeleiding en een barbecue de resultaten bekend worden gemaakt.

Het hoogtepunt is het delen van de ervaringen tijdens de rally. De één vindt het gemakkelijk, de ander heel moeilijk. Het is de afgelopen jaren voorgekomen dat deelnemers verdwaalden door het missen van een afslag of door de verkeerde afslag te nemen of om een andere reden. Dat is altijd reden tot grote hilariteit. "Hoe heb je die afslag nou kunnen missen?" De gezelligheid bij de finish maakt alle ellende goed.

Met het hele gezin

Op de vraag waarom er ooit voor een autorally gekozen is antwoordden alle leden van de organisatie unaniem: het is een leuke familiebezigheid. "Je kan met het hele gezin meedoen en lekker ruzie maken in de auto", zegt een lid van de organisatie. Iedereen die ooit eerder heeft meegedaan aan een autorally weet dat er heftige discussies en meningsverschillen kunnen ontstaan over de route en het vinden van antwoorden op de vragen. "Je moet echt goed lezen wat er staat", legt Chris Winkel uit.

Ook voor gezinnen met kinderen is de autorally zeer geschikt omdat er een kleurwedstrijd en speciale puzzels zijn voor de kinderen. "En ik heb vorig jaar mijn schoonmoeder meegenomen. Zij zat achterin op de bank", zegt een ander lid van de organisatie. Iedereen lacht. Het team heeft veel plezier, maar vergadert ook serieus, want om rond de 200 auto's in goede banen te leiden is er een gesmeerde organisatie nodig waarbij iedereen zich aan de opdrachten probeert te houden. Er wordt door de organisatie overal over nagedacht. De route liep ooit over de Hatovlakte en alle auto's kwamen onder het stof te zitten. Er was toen een carwash geregeld waarbij de jongeren die lid waren van de Verkenners, de auto's op een 'stoppunt' wasten.

Moeilijkheidsgraad

Deze keer hebben de makers inzake de route extra aandacht gegeven wat betreft de moeilijkheidsgraad. Het kwam een keer voor dat er zes 'auto's' allemaal als nummer één eindigden. "Dat is niet leuk", zegt Benno van Leeuwen. "Men vond de rally achteraf te gemakkelijk. Het gaat er uiteindelijk om wie er de meeste antwoorden goed heeft." Tijdens een rally zijn mensen ook geneigd om elkaar te volgen, maar de organisatie heeft allerlei grappen bedacht waardoor 'volgers' de fout in kunnen gaan. Men is gewaarschuwd. Er is ook rekening gehouden met de huidige mogelijkheden om contact te krijgen met het internet om antwoorden te vinden op vragen.

"We maken de vragen zo dat ze niet te vinden zijn via je telefoon of Ipad. Je moet nadenken én vooral goed lezen", aldus Winkel. Met nadruk wordt er gezegd dat de rally geen tijdrit is, maar dat het om de goede antwoorden gaat.

De route brengt de deelnemers naar allerlei plekken op het eiland waar ze anders nooit komen. Op die manier ziet men ook andere delen van Curaçao. Tot nu toe is Westpunt nog geen optie geweest om de rally te laten plaatsvinden omdat de lange weg als obstakel gezien wordt. Maar wat niet is kan nog komen. De eindpunten waren ooit bij Mambo Beach, de Grotten van Hato, de Megapier en in diverse andere hòfi's. En nu dus bij Hòfi Fidel bij St. Catharina.

Ieder jaar zijn er belangrijke grote sponsors die de Rotarally tot een groot succes maken en daar is de organisatie natuurlijk heel dankbaar voor. Iedereen kan meedoen aan dit gezellige evenement en kaarten zijn verkrijgbaar via de leden en bij Mensing's Caminada. Informatie is te vinden via Facebook. De kaarten kosten 125 gulden per auto voor twee personen inclusief de barbecue en softdrinks. Voor iedere persoon meer in de auto met deelname aan de barbecue wordt 25 gulden gevraagd. Starttijden tussen 12.30 en 13.30 uur. De rally kan in twee uur gereden worden, maar het gepuzzel, verkeerd rijden en andere redenen kunnen ertoe bijdragen dat men er langer over doet. Ook bedrijven kunnen zich inschrijven en hun werknemers trakteren op een gezellige familiemiddag. Er zijn, zoals ieder jaar, mooie prijzen te winnen onder meer vliegtickets, bonnen die men kan besteden in restaurants, en allerlei andere prijzen die door de sponsors ter beschikking zijn gesteld.

Rotarally: Zondag 20 oktober 2013. Starttijden: tussen 12.30 en 13.30 uur. Locatie start: Parkeerterrein MCB-Rooi Catootje, Finish Hòfi Fidel bij St. Catharina.

Lodewijk Daniël Gerharts

Lodewijk Daniël Gerharts, geboren in Nederland in 1901, kwam in 1926 naar Curaçao en vestigde zich in 1931 op Bonaire. 'Mijnheer LD' was 50 jaar lang een pionier op velerlei gebied, een succesvol ondernemer en een man met visie: hij haalde de KLM naar Bonaire en bouwde het eerste toeristenhotel van het eiland. Het is dit jaar, op 31 oktober, 30 jaar geleden dat hij overleed (1983). In de jaren daarvoor had hij zijn memoires op papier gezet. Deze werden nooit eerder gepubliceerd. Hierbij volgt daaruit een hoofdstuk, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie met toestemming van Hugo Gerharts.

Het einde van 'Subi Blanco'

Het vliegveld bleef een zorgenkind. Voor elke vlucht moesten wij verscheidene ritten naar het vliegveld maken om de toestand ervan te bekijken. Eigenlijk een kostbare geschiedenis. De totale provisie voor twee vluchten was fl. 13.10! Maar wij rekenden op een toename van passagiers, zoals dat overal op de wereld plaatsvond.

Eind 1938 werden wij directe agenten van de K.L.M. voor Bonaire.

Nadat wij eerst een auto hadden gebruikt als vliegveld station, werd een voetbalhuisje bemachtigd en dat werd naar het vliegveld gebracht. Vermoedelijk het eerste voetbalhuisje ter wereld dat deze bevordering verkreeg. Indien er gelden op de begroting van 1939 over zouden zijn, zou een 'wachthuisje' gemaakt worden. Wat een belediging voor de vliegerij; men zou een 'wachthuisje' maken, zoals dat bestond voor de Gooise stoomtram!

Er wás nog wat geld over en ons Stationsgebouw kwam begin 1940 gereed. Het was 5 meter bij 5 meter groot. Aan de wegzijde dicht, doch aan de vliegveldzijde geheel open. Wij hadden dus een goed gezicht op de baan en het stof dat door de vertrekkende machines werd opgejaagd vloog met wolken ons 'stationsgebouw' binnen. Ik stelde voor het 'stuivezand' te noemen. De weegschaal, schrijfmachine en wat er nog meer was, werd kort voor vertrek met lakens toegedekt. Daar er geen afsluiting mogelijk was, werd iedere dag de schrijfmachine met toebehoren naar Kralendijk teruggebracht. Later maakten wij zelf een kast die op slot kon en daar gingen onze spullen in. Het zou een kleine kunst zijn geweest de kast open te breken; in die tijd behoefden wij voor diefstal niet te vrezen.

Op de 1e Kerstdag zou een vlucht naar Bonaire plaats vinden en wij hadden ook een volle machine voor Curaçao. 's Morgens had ik het veld gekeurd en goed bevonden. Toen wij echter naar het veld reden voor de Kerstvlucht, brak een regenbui los, gepaard met windstoten van stormkracht, het veld werd in een minimum van tijd doorweekt, de telefoonlijn bleek door de wind gebroken te zijn, tijd om naar het radiostation in Kralendijk te rijden was er niet meer en het enige wat kon worden gedaan was midden op het veld te gaan staan met de K.L.M.-vlag en daarmee te zwaaien. Daar kwam de 'Snip' aan, vloog over het veld, keek een beetje schuin naar beneden en ik stond met uitgestrekte arm richting Curaçao te wijzen en daar ging het vliegtuig terug met zijn volle lading. En onze passagiers konden naar huis. Vanaf die datum weer tot maart is er geen verbinding geweest. Het was een buitengewoon regenjaar, maar slecht vliegweer, slecht vliegveldweer.

In het tweede halfjaar van 1943 kwamen Amerikaanse soldaten op Bonaire en zij bouwden een kamp bij Tanki Maraca, een korte afstand van het vliegveld. De Commandant van de Amerikaanse troepen op Curaçao was Colonel Schoemacher. Hij had een mooie machine ter beschikking, waarmee hij vanuit Curaçao Aruba en Bonaire bezocht. Het jaar 1943 was weer een regenachtig jaar en ik keurde het veld op 5 december weer af. Ook voor de Colonel. Gezaghebber Krugers belde mij en zei dat hij van mening was dat het vliegveld goed was en dat ik het gerust kon goedkeuren, zodat Colonel Schoemacher kon komen. Mijn antwoord was ongeveer: "Meneer Krugers, ik keur het veld voor U ingevolge een opdracht van U. Wanneer U meent dat het veld goed is, kunt U dat aan Curaçao telegraferen, maar met Uw naam er onder en niet de mijne. Want ten slotte bent U de verantwoordelijke persoon." Het veld bleef afgekeurd en dat had een bijzonder gevolg.

De Amerikanen konden niet hebben dat zij troepen op een eiland hadden, dat in de regentijd niet bereikbaar zou zijn. In zo'n geval zouden bijvoorbeeld zieken niet met spoed kunnen worden geholpen. Reeds in december werd een aanvang gemaakt met de bouw van een vliegveld op de plaats waar het nu is. Om de juiste plaats te bepalen kwam een commissie uit Curaçao bestaande uit de Directeur en assistent Openbare Werken, de chef vliegdienst van de K.L.M. enz. Wij maakten een wandeling van de muur van Santa Barbara naar Kralendijk en vervolgens naar het zuiden van Kralendijk. Eenparig was men van mening dat daar in het zuiden, vlak voor de plantage Lima, de allerbeste plaats was want, zei men, áls, ja áls het nog eens langer en breder gemaakt moest worden, dan hebben wij verscheidene kilometers ter beschikking. Met veel spoed werd het veld gemaakt, op een ondergrand van diabaas. En dat was fout. Diabaas is daarvoor niet geschikt. Maar er was oorlog en daarom moest snel worden gewerkt.

(Volgende week: de Flamingo Airport)

Amerikaanse soldaat achter een cactus.

Inspiratie

‘Proces is puur intuïtief’

Nataly ‘Naty’ Pas. Een jaar geleden, op 26 augustus 2012, hield ze haar eerste expositie getiteld ‘Pa Bo, Ku Amor’. Ze is empathisch en positief ingesteld, haar inspiraties zijn puur intuïtief en haar werk staat heel dicht bij haar zijn. Afwijken van haar ingevingen is iets wat bij haar gewoon niet lukt.

Tekst: Oetie Basilio Foto’s: Ken Wong

In haar kleurrijke werkruimte aan huis vertelt ze over haar passie en werkwijze. “Ik schilder altijd op de grond. Daar voel ik me vrij en kan ik van alles doen. Ook werk ik het liefst aan grote doeken.” Haar abstracte schilderijen die ze tijdens het laatste Curaçao North Sea Jazz Festival, in de kleedkamers van niemand minder dan Erykah Badu, Diana Ross en Prince mocht ophangen, zijn hier mooie voorbeelden van.

Pas: “Als kleuter was ik al gek op tekenen, maar ik hield er rond mijn tiende ook weer mee op. Pas als volwassen vrouw en gedurende een jarenlange zoektocht naar mezelf, ben ik de kunstenaar in me weer tegengekomen. Veel persoonlijke dingen waar ik me niet van bewust was, zijn gedurende die periode naar boven gekomen en ik schilderde in het begin dan ook erg veel zelfportretten.” Ze laat verschillende van deze sprekende schilderingen zien en noemt ze passend haar ‘aliens’. “Het zijn tekeningen van onbekende aspecten van de eigen persoonlijkheid die in het onderbewuste zitten en die gedurende het creatieve proces naar boven komen. Dit proces is puur intuïtief. Ik ga dan gewoon zitten en schilder, en ik kan je naderhand niet uitleggen waarom ik het zo geschilderd heb. Het is erg interessant om op die manier te merken hoeveel verborgen dingen je in je hebt, die je leven beïnvloeden zonder dat je het weet.”

Het schilderen van haar aliens is voor Pas dan ook niet voor niets een helende bezigheid geweest en haar expositie ‘Pa Bo, Ku Amor’ was voor haar veel meer dan slechts een artiestendebuut. “Bij die tentoonstelling ging het voor mij om ‘selfhealing’, een ultieme uiting van acceptatie en liefde voor je eigen ik. Voor mij is dit iets wat je bereikt wanneer je je los hebt kunnen maken van de geconditioneerde en beperkende denkwijzen die ons weerhouden om in onze eigen kracht te staan. Wanneer je dat punt bereikt, besef je dat ‘jezelf zijn’ nooit fout kan gaan, het maakt je alleen maar sterker.”

Met haar intuïtieve werkwijze heeft ze steeds meer geleerd om met geduld en vertrouwen te schilderen. “Als mens willen we vaak alles zelf onder controle hebben, maar wanneer je de beslissing neemt om niets aan te willen sturen en merkt waartoe je dan toch allemaal in staat bent om te creëren, dan denk je ‘wow, ik heb die kracht in me’. Niet al mijn ingevingen kan ik direct plaatsen, maar ik blijf me wel van ze bewust en wacht rustig af wat de volgende ‘trigger’ zal zijn. Soms wordt het na lange tijd pas duidelijk wat de bedoeling is, maar dan volbreng ik het ook direct. Een soort van ‘back to the future’.”

Ze wil anderen graag bewust maken van hun eigen creatieve kracht. “Ik schilder voor mezelf, maar ik wil het wel delen met anderen en hoop ze ermee te kunnen inspireren om zich ook vrij te voelen om creatief te zijn. Wanneer je dat bent, kan je je creativiteit ontwikkelen en die creativiteit kan je dan weer op verschillende andere gebieden inzetten. Creativiteit is eigenlijk de essentie van het leven. Het is niet alleen voor kunst, het is iets zeer fundamenteels. Als je niet ‘out-of-the-box’ kan denken, als je niet creatief kunt zijn, dan kan je niet je eigen leven leiden, maar word je door anderen geleefd.”

Culturele Agenda

Schilderen op glas

Miryam Monasterios, een Venezolaanse glas-artieste, geeft bij de Ara Pacis Studio aan de Roodeweg 156 D een cursus ‘Schilderen op Glas’ volgens de ‘Grisaille’-methode. Voor informatie kunt u bellen naar 664.7232 of emailen naar info@arapacisart.com . De website is: www.arapacisart.com

‘Poësie in steen’

Bij Gallery Alma Blou opent vandaag om 19.00 uur de expositie van Hortence Brouwn getiteld ‘Poësie in steen’. De expositie wordt geopend door de minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, Jeanne-Marie Fransisca. De beeldhouwster Hortence Brouwn is geen onbekende op het eiland. Ze is vooral lokaal en in het buitenland bekend geworden met haar ‘Big Mama’. Het bronzen beeld, zittend voor de ingang van Museo Kura Hulanda als ode aan de sterke moederfiguur, die ondanks haar niet meer zo jonge leeftijd, nog fier de wereld om zich heen aanschouwt. Haar haren in kleurspelden, alsof ze zich nog moet klaarmaken om op stap te gaan. Ook bij het Avila Hotel zit de ‘Big Mama’ op een bankje op het terras. Dit keer gekapt en wel. Brouwn werkt sinds 1998 met de stenen van de Tafelberg. In 1996 was zij een van de oprichters van de bronsgieterij. Zo kon ze ook lokaal haar beelden gieten in brons. In 2011 had ze haar laatste expositie in Gallery Alma Blou. Voor deze expositie heeft Brouwn allemaal nieuwe beelden gemaakt, zowel uit steen van de Tafelberg als marmer en ander gesteente. Ook zal ze een aantal bronzen beelden tentoonstellen. De expositie is te bezichtigen t/m 19 oktober. De Gallery is open van maandag - vrijdag van 09.30 - 17.30 uur en zaterdag van 10.00 - 14.00 uur. Voor meer info: www.galleryalmablou.com

Dance Company Turning Point

Vanaf vandaag tot en met zaterdag 12 oktober vindt de tweede editie van Dance Curaçao plaats. Dance Curaçao is een week gevuld met moderne dans, jazzdans en hiphop bedoeld voor dansers van 12 jaar en ouder. Internationaal bekende docenten verzorgen in deze week verschillende workshops en repertoirelessen. Docenten die dit jaar naar Curaçao komen zijn: Nathan Trice (moderne dans), Junadry Leocaria (hiphop) en Nijawwon Matthews (jazzdans).
De dansweek wordt feestelijk afgesloten met twee voorstellingen in La Tentashon op zaterdag 12 oktober. Eén voorstelling om 17.00 uur en een om 20.00 uur.
Ook Dance Date Curaçao onder leiding van de choreografe Min Hee (onder meer So you think you can dance) heeft haar première tijdens deze voorstelling. Kaarten kosten 15 gulden en zijn te koop bij Dansschool Turning Point op de Orionweg 7B, achter Burger King Saliña. Tel. 4650331. Blijf op de hoogte en volg ons op Facebook: www.facebook.com/DanceCuracao

Recital Weertman en Harvey

Vandaag is er weer een concert te beluisteren van Eva Weertman, viool en Eugene Harvey, piano. Het programma bestaat uit een aantal ouvertures van bekende opera’s tot meeslepende melodieën uit zeer bekende operettes. Er kan soms zelfs meegezongen worden. Aanvang: 19.00 uur in het Gran Café in het Augustinushof, de binnenplaats van het voormalige klooster. Toegangsprijs: 55 gulden.

Een beeld van Hortence Brouwn die exposeert in Gallery Alma Blou.

Open Huis Ascencion

Het open huis van Landhuis Ascencion vangt morgen 6 oktober om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. De voorganger is krijgsmachtaalmoezenier Tom van Vilsteren met als thema ‘De gouden postzegel waarop wij leven’. Voor de kleintjes is er kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. In en om het landhuis worden lokaal vervaardigde souvenirs tentoongesteld en verkocht. Er zijn koele dranken verkrijgbaar, lekkere pasteitjes, cake en verse pruimentaartjes, onze dagspecial is krioyo-schotel en Kwartetto Klasiko i Romantico zorgt voor gezellige muziek. De toegang is gratis.

Kunst uit Oceanië

In Landhuis Bloemhof is een indrukwekkende verzameling ethnografische kunst, die ook te koop wordt aangeboden, te bezichtigen tot en met 16 oktober. Deze expositie behelst een bijzondere verzameling kunst, gebruiks- en religieuze objecten afkomstig van diverse stammen uit de Zuidoost-Aziatische regio, genaamd Oceanië, waaronder Nieuw-Guinea, Timor en honderden andere eilanden, die in de loop der jaren verzameld zijn door het echtpaar Ruud en Inge Janknegt-van Gendt. Deze objecten zijn veelal gemaakt van hout, steen, beenderen en soms gedecoreerd met onder meer verf van natuurlijke stoffen, veren en schelpen. Ze vertegenwoordigen sterke symbolen van voorouders, goden en geesten. Elke stam heeft haar distinctieve signatuur. Hoofdbestanddelen vormen beelden afkomstig uit Papua-Nieuw-Guinea (Sepik-rivier), West-Irian (Asmat) en Borneo (Kalimantan).
U kunt Oceanië zelf beleven in een rondleiding van Ruud Janknegt op aanvraag via tel. 737.5775 of via info@bloemhof.an. Landhuis Bloemhof ligt aan de Santa Rosaweg 6. Janknegt zal uitleg geven over de herkomst van de beelden en hun betekenis binnen deze etnografische cultuur. Op woensdagavond 9 oktober om 19.00 uur geeft Ruud Janknegt een lezing met powerpoint-presentatie over dit boeiende onderwerp. Landhuis Bloemhof is geopend van dinsdag tot en met zaterdag van 09.00 - 14.00 uur.

Expositie ‘Ritmes’

Bij Atelier Art2gether is de expositie ‘Ritmes’ met werken van Astrid van Dorp nog op afspraak te bezichtigen. Tel. 698.5597. Gelegen aan de Kaya Shon Ma Pieternella M12 (afslag St. Michiel). www.facebook.com/Atelier-Art2gether.

Rondleidingen Ascencion

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert op de donderdagen 17, 24 en 31 oktober een rondleiding door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis.
Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het Landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden p.p., koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 8641950 of 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Nieuws op cultureel gebied? Stuurt u uw info zo spoedig mogelijk naar agenda.cultuur@gmail.com

Een Knipscheer-oogst: besjes, appels en een verrassing

Vanuit literair standpunt bekeken is 2013 mondiaal een superjaar. Althans in kwalitatief opzicht. Dat geldt ook voor het Caribische gebied en de Benedenwindse eilanden. Uitgeverij 'In de Knipscheer' komt deze herfst met een groot aantal titels. Ik bespreek er drie en hoop dat deze boeken hun weg naar de geschikte lezers vinden.

Tekst: Brede Kristensen

Het gaat om de boeken: Onder de Watapana van Jacques Thönissen, De Rode Appel van Giselle Ecury en De Supermarkt van Vieira van Eric de Brabander.

Arubaanse besjes
Bent u in voor een kort verhaal, leuk geschreven met een eenvoudige strekking, dan is Onder de Watapana van Jacques Thönissen misschien iets voor u. De verhalen geven een beeld van Aruba en de Arubanen. Thönissen schrijft gemakkelijk en onderhoudend. Bij de korte verhalen hoeft de lezer zich geen zorgen te maken over de clou. Die komt netjes aan het eind, precies zoals de lezer verwacht. Soms is die conclusie zo voorspelbaar dat de lezer zich afvraagt hoe het mogelijk is dat de hoofdpersoon zelf niet in de gaten had dat het zo zou aflopen. Terwijl de auteur dat niet expres spottend zo bedoelde. De hoofdpersoon ontmoet een dame die levensmoe is. Hij wil haar helpen. Dat stelt ze totaal niet op prijs, want ze had nu juist het tijdelijke voor het eeuwige willen inruilen. De hoofdpersoon is verbaasd.

Of het verhaal over Marokkaanse masculine kwaadaardige doortraptheid en grenzeloze Arubaanse meisjesachtige naïviteit. Het ene meisje in het verhaal laat zich bezwangeren door een Arubaanse playboy-in-spe, de ander valt voor de charmes van figuren die je maar beter niet kunt typeren. Als het verhaal in cabaret-achtige stijl was geschreven, was de boodschap beter overgekomen dan in de quasi-serieuze stijl van Thönissen. De langere verhalen hebben een ingewikkelder plot, maar missen een rake clou. Zoals het verhaal over enkele vriendelijke dames die zich laten strikken in een netwerk van cocaïne-smokkelaars met in het centrum een baas van dubieus allure. Vlotte beschrijving hoe het in zo'n netwerk toegaat met als gevolg de gelijktijdige arrestatie van alle spelers in verschillende landen. En dan als toegift een typisch Arubaanse clou die met de verhaallijn weinig te maken heeft. Het boek eindigt met een grappig nanzi-verhaal, het beste in de bundel, met wederom een onbetekenende clou als toegift aan het eind. Geschikte verhalen voor wie zich wil voorbereiden op een verblijf in Aruba en die wil weten hoe het leven daar is, of voor een dagje op het strand. Met wat creatieve fantasie hadden deze Arubaanse besjes echter beter gesmaakt. Te vroeg geoogst.

De rode appel
Giselle Ecury schreef haar derde roman De Rode Appel. Een 'coming of age'-verhaal over Elisabeth, jongste van drie zusjes, overdreven beschermd opgevoed, die op 18-jarige leeftijd als au pair in een Frans gezin gaat werken. Natuurlijk wordt ze verliefd op de vader, die een wel erg vreemde vogel blijkt te zijn. Zoals ook zijn vrouw die zich geëxalteerd met schilderen bezighoudt. Elisabeth, meestal Lili, of Liesel of Lilikippetje genoemd, werkt zich emotioneel stevig in de nesten en moet vroegtijdig terug naar huis in Nederland. Deze periode blijkt bepalend voor haar leven, voor de wijze waarop ze in relaties staat, keuzes maakt, haar seksualiteit beleeft, zich van ouderwetse façades tracht te ontdoen en vooral voor de wijze waarop ze betekenis aan gevoelens geeft.

De roman begint met een telefoontje van een vriend, Nick, die 'als een beschermende broer' voor haar is, iemand 'bij wie ze altijd terecht kan', met wie ze een Curaçaos verleden deelt en die haar vertelt wat hij ontdekt heeft over zijn eigen afkomst. Een schokkende onthulling voor hem. Elisabeth besluit daarop zelf naar Zuid-Frankrijk te reizen om antwoorden te krijgen op haar existentiële vragen uit haar au pair-tijd, die haar nog altijd dwarszitten. In de trein, op reis door Frankrijk, overdenkt ze haar leven. Haar opvoeding, haar scheiding en vooral wat er in die au pair-tijd gebeurde. In de buurt waar ze als au pair werkte ontmoet ze een oude bekende. Pratend met hem weet ze tenslotte door de zoet-zure appel heen te bijten en tot de kern, het klokhuis te komen. Maar voor het zover is, krijgen we eerst nog het verhaal van Nick te horen, zijn Curaçaose opvoeding en zijn beide huwelijken en dan de 'ontdekking', waarbij DNA voor de bepalende 'pit' van het klokhuis wordt gehouden.

Deze lange, ruim 400 pagina's tellende roman, is soepel en boeiend geschreven. Maar Ecury schrijft zo gemakkelijk dat ze zich moeilijk kan beperken. Haar zinnen zijn stuk voor stuk kernachtig. Maar de passages waarin deze zinnen hun plaats krijgen, zijn dat meestal niet. Ze roepen herinneringen levendig op, dat zeker, maar de uitwijdingen en herhalingen zijn niet van de lucht. Bovendien wemelt het van niet-functionele passages, over bijvoorbeeld de voortreffelijkheden van Franse taartjes, of lavendelgeur- en bad-ervaringen. Zelfs dan weet ze de aandacht te boeien, maar de geest dreigt af te haken. Bij vlagen is ze meesterlijk. De beschrijving van het stuklopen van haar relatie met haar echtgenoot Eric, die er een nevenrelatie met kind op na blijkt te houden, is simpelweg subliem. Alsof ze recht uit haar hart schrijft. Dergelijke passages zijn verwant aan Voyage in the Dark (1934) van Jean Rhys, over een jonge vrouw die in Dominica is geboren en getogen en zich in Engeland compleet in de nesten werkt. Maar als het werk van Rhys met een snelstromende rivier vergeleken kan worden die in een adembenemend tempo recht de duistere zee van het leven instroomt, doet die van Ecury eerder denken aan een traag meanderende rivier, die de weg naar zee maar niet kan vinden. Het tempo wordt extra vertraagd door die niet-functionele of kalverachtige passages. Uitvoerig worden we geïnformeerd over haar ontluikende gevoelens van verliefdheid voor Bas, de vader in het au pair-gezin, die daar vrolijk misbruik van maakt. Daarover zegt ze zelf: Al houd ik er niet van, 'dit lijkt wel een doktersroman'. Alsof Ecury aanvoelt dat het ook inderdaad zo bij de lezer overkomt.

Vrij plotseling wordt het verhaal van Elisabeth onderbroken door het verhaal van Nick, eveneens in de ik-vorm verteld. Nu worden we meegenomen naar Curaçao waar hij opgroeit onder ietwat geheimzinnige omstandigheden. Erg doorzichtig. De bedoeling is beide verhalen op elkaar te betrekken. Hierin is zij amper geslaagd. Nick's verhaal leest als een nieuw en vooral ander verhaal. Minder boeiend geschreven. Wat de beide hoofdpersonen bindt zijn verdrongen gebeurtenissen die bepalend zijn voor het verloop van hun leven. Aan het begin van de roman wordt Nick geïntroduceerd. Weliswaar zegt Elisabeth, dat Nick voor haar als een broer is, maar afgezien van dat telefoongesprek, blijkt nergens dat dit inderdaad zo is. Zo blijft het verband tussen beide levens kunstmatig. Op de keper beschouwd heeft het verhaal van Elisabeth dat van Nick helemaal niet nodig. Dat komt de roman niet ten goede. In het verhaal van Elisabeth speelt het symbool van de appel, de vrucht van de boom van goed en kwaad, een grote rol. Soms denkt ze dat haar leven een rotte appel is, wat niet zo is. Het boek is dat evenmin. Eerder een te vroeg geplukte, onrijpe appel. Ergens laat Ecury zich ontvallen dat 'de kunst van het weglaten' heel belangrijk in het leven is. Precies, zodoende kan haar volgende roman worden opgebouwd uit louter steengoede passages.

Verrassend
Is de nieuwste roman van Eric de Brabander 'De Supermarkt van Vieira'. Het is te hopen dat lezers zich niet door de prozaïsche titel op het verkeerde been laten zetten, want dan missen ze iets bijzonders. Hoofdpersoon is João Vieira, zoon van een Portugees uit Madeira die zich niet kon neerleggen bij de dictatuur van Salazar. Als gevolg van zijn verzet werd hij ooit door een stelletje veiligheidsagenten van Salazars geheime dienst doodgeknuppeld. João draagt die herinnering met zich mee. Het portret dat De Brabander van hem schildert is overtuigend en, naarmate de roman vordert, aangrijpend. João trouwt, komt terecht op Curaçao, krijgt een zoon die hij nooit leert kennen en raakt dan betrokken bij de kaping van de Santa Maria in 1961 onder leiding van kapitein Galvão, die in nauw contact staat met de roemruchte generaal en politicus Delgado. De kaping is bedoeld om de dictatuur van Salazar aan het wankelen te brengen en deze door een democratische regering te vervangen. Dat lukt niet, maar de internationale publieke opinie zorgt ervoor dat de kapers een veilig heenkomen vinden in Brazilië, waar João een nieuw leven opbouwt, een slonzige partner krijgt en een zoon. Waar hij ook zijn laatste levensjaren slijt, aftakelend door kanker, geheugenverlies en een herseninfarct. Dit aftakelingsproces wordt door De Brabander menselijk en indringend beschreven. Het tussendoor hoofdstuk over een microbe die zich tegoed doet aan zijn hersencellen, zal geen lezer licht vergeten. Terwijl zijn lichaam het laat afweten, krijgt João's geest vleugels als van een vleermuis en vliegt terug in de tijd, naar Curaçao, Angola en Madeira. Dit langzame lichamelijke vertrek uit de wereld wordt door De Brabander zo levendig opgeroepen dat het bijna voelbaar is. Zijn omgeving staat erbij en kijkt ernaar, niet goed wetend wat er gebeurt. Ook niet zijn zoon uit Curaçao die door zijn tweede zoon in Brazilië wordt gevraagd over te komen om zijn stervende vader nog te zien. Na het onverwachte telefoontje uit Brazilië wordt Francisco door zijn moeder op Curaçao ingelicht over zijn vader. Pas dan komt hij erachter wie zijn vader eigenlijk is en dat het de vader van zijn moeder was die werkte voor de veiligheidspolitie van Salazar en die betrokken was bij de liquidatie van João's vader, lang geleden. De reden waarom hun huwelijk niet lukte en waarom João ontvankelijk was voor het plan van de kaping. Een wraakneming op het regiem van Salazar, die uiteindelijk geen opluchting voor João oplevert. Zijn leven blijft in het teken daarvan staan.

Dat de tekst diverse banale clichés en babbeldialogen bevat, doet niet af aan de waarde van deze prachtige roman. Wel merkwaardig dat er geen oplettende redacteur was om de schrijver daarop attent te maken. Zoals ook op de onjuiste titel van het boek van kapitein Henrique Galvão waarnaar in de verantwoording verwezen wordt.

Het is te hopen dat dit boek niet alleen hier, maar ook in Nederland, België en niet te vergeten Portugal zijn weg vindt. De Supermarkt van Vieira (zorg dat de titel niet in je hoofd blijft doorgonzen) is prachtig uitgegeven met een schitterende foto van de Santa Maria op de voorkaft.

Letra

Edwidge Danticat
Edwidge Danticat (Haïti, 1969) heeft zich ontwikkeld tot een van de bekendste en belangrijkste auteurs van het Caribische gebied. 'Claire of the Sealight' is haar nieuwste roman. Het verhaal van Claire speelt zich af in een klein dorp, 30 km bezuiden Port-au-Prince. Bij haar geboorte sterft haar moeder. Ze groeit op met haar vader in extreme armoede. Claire is een meisje met een heldere blik dat observeert en reflecteert. Ze houdt van de zee, maar ze is ook bang dat haar vader, een visser, een keer niet thuis zal komen, dat ze als wees zal achterblijven. Het dorp met fascinerende en trieste intriges vormt de achtergrond. Als haar vader tenslotte besluit haar te laten adopteren door een rijke familie, beleeft Claire dat als een verwerping.

Edwidge Danticat

In deze roman heeft Danticat ook iets van haar eigen persoonlijke geschiedenis, verweven met die van Haïti, vertelt. Een Ñapa-recensie volgt.

Yum! Yum! Yum!
Wat is de beste manier om kinderen te stimuleren de waarheid onder ogen te zien, als de leugen zoveel comfortabeler is? Voor opvoeders is het rustig en aantrekkelijk om met de kinderen in de zonzijde van het leven te vertoeven en hen op allerlei lekkers te tracteren. Voor de kinderen zelf, die intuïtief misschien aanvoelen dat iets niet helemaal klopt, is de verleiding groot te denken dat de zonzijde reëler is dan de schaduwzijde. Hoe vaker de neiging beloond wordt, hoe moeilijker het voor kinderen wordt om met de schaduwzijde van het leven en, minstens zo belangrijk, met hun eigen persoonlijke schaduwzijde om te gaan. Dat is de achtergrond van 'Yum! Yum! Yum!' (2013), geschreven door Eunice Parbi. Een kind steelt snoepjes en deelt die uit aan andere kinderen, die wel weten waar die snoepjes vandaan komen, maar die de snoepjes toch graag accepteren en erg goed weten hoe geen aandacht te besteden aan de geschiedenis van de snoepjes. De bedoeling van Parbi is om opvoeders en leerkrachten te stimuleren met hulp van verhalen kinderen met de schaduwzijden vertrouwd te maken. Volgens haar de enige manier om een 'eerlijke samenleving' op te bouwen.

Ars Poëtica

Buiten bereik

Ik hoor u door de groote kamers dwalen
waar uw vreemd hart zich wenden kan noch keeren.
Wij smalen, maar het schijnt u niet te deren.
Wij voelen deernis, maar gij schijnt te smalen.

Hoe sterker hart hoe eerder het de kwalen,
die 't kwellen met zijn eigen kracht, verteren.
Ik hoor u door de groote kamers dwalen
waar uw vreemd hart zich wenden kan noch keeren.

In een der kamers laat de maan haar stralen
in plassen vallen, als verkilde meren.
Er is iets dat u over poogt te halen,
er is iets dat nog poogt u te bezweren,
terwijl uw hart zich wenden kan noch keeren.

Cola Debrot (1902-1981)

Huntu Kòrsou

‘Dienstbaarheid als service’ (2)

Het is niet toevallig dat ik Rotary Club Curaçao (RCC) als eerste spreek voor de serie ‘Dienstbaarheid als service’. Dit is de oudste service club op het eiland en reeds 76 jaar actief.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Wat de club allemaal doet voor de samenleving en waarom, zijn enkele vragen die op het puntje van mijn tong liggen, wachtend om beantwoord te worden. Oud-voorzitter van RCC, Helvig van de Laarschot-Jonckheer, geeft mij duidelijkheid.

“Als eerste service club op Curaçao en wereldwijd, houden wij ons bezig met ‘serving the community’. Het is allemaal begonnen met vier vrienden uit Chicago die zich gezamenlijk wilden inzetten voor de gemeenschap. Zij waren ervan overtuigd dat samen met anderen vanuit verschillende expertise projecten opgezet konden worden om bij te dragen aan een ‘better quality of life’. Zo ziet een arts een medische noodzaak in en een bankier mogelijkheden om gelden te genereren.”
Dit gemêleerde netwerk, leden met diverse achtergronden, is één van de kenmerken van RCC die inmiddels wereldwijd is uitgegroeid tot 1,2 miljoen leden en op Curaçao 100 leden telt. Een ander kenmerk is dat ieder lid een eigen netwerk heeft dat weer gebruikt kan worden bij het opzetten van initiatieven.

Op mijn vraag hoe RCC een ‘better quality of life’ ziet was Van de Laarschot helder: “Teach a man to fish and he will have food for the rest of his life. Geef niet de vis, maar leer hem vissen.” Dit is de rode draad die door hun projecten loopt.
Van de Laarschot: “Met onze activiteiten dragen wij bij aan persoonlijke ontwikkeling en zelfredzaamheid van het individu.” Eén van de thema’s en tevens het belangrijkste waarop RCC zich richt is ‘Jeugd en Educatie’. Een lopend project is ‘Scholarship’ waarbij een groep van 30 kansarme kinderen met een havo-advies ondersteund wordt middels een beurs. “Dit niveau is voor velen niet haalbaar omdat er geen rust in huis is en boeken veel te duur zijn, waardoor de kans ‘drop out’ te worden groot is. Met onze donatie willen wij voorkomen dat kinderen die het goed doen op school in een zwart gat vallen”, legt Van de Laarschot uit.

Een ander jongerenproject wat dit jaar ondersteund werd, is het project ‘Ku ki Derechi’. Dit is een bewustwordingscampagne van stichting Bos di Hubentut over seksuele en lichamelijke mishandeling van jongeren. RCC heeft de oplage van 20.000 boekjes gesponsord.
Ook ouderen krijgen steun van RCC. Zo heeft stichting Karchi 60+ een auto gekregen van RCC die bestemd is voor allerlei activiteiten om te voorkomen dat deze mensen niet vereenzamen. Een speciaal plekje krijgt het thema ‘Vrede’. Middels het ‘Peace Seminar’ in de wijken zet RCC zich in om conflicten vreedzaam en gezamenlijk op te lossen. In een workshop krijgen deelnemers tools aangereikt om dit in praktijk te brengen.
Van de Laarschot legt uit: “Er is behalve openlijk ook veel sluimerend geweld in de bario’s aanwezig. Het is van groot belang dat hierover wordt gepraat en dat het opgelost wordt.”

Hoewel RCC in mijn ogen met haar initiatieven bijdraagt aan een ‘better quality of life’, geeft Van de Laarschot bezorgd aan: “Er moet nog veel gebeuren op dit gebied. Wij kunnen dit niet in ons eentje oplossen. Een bijdrage van de overheid is hierbij gewenst. Want een duurzame ontwikkeling van Curaçao vraagt veel geld en inzet. Van ons allen samen.”

Meer informatie: www.rotary-curacao.org

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een ‘better quality of life’ op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Kinderen en huisdieren

Als u tekenfilms bekijkt, dan komen hier vaak dieren in voor. Daarnaast zie je dieren veel terug in speelgoed, zoals knuffelbeesten. Deze worden vaak gebruikt om kinderen een veilig en vertrouwd gevoel te geven wanneer ze naar een nieuwe omgeving gaan. Maar hoe belangrijk zijn echte dieren eigenlijk voor kinderen? Op welke manier kunnen huisdieren kinderen helpen bij hun ontwikkeling? En waar dient u als ouder rekening mee te houden?

Voordelen
- Verantwoordelijkheid:
Wanneer kinderen bij de verzorging van een huisdier worden betrokken en hier een actieve rol in spelen, kan dit hun gevoel van verantwoordelijkheid stimuleren. Maar het is wel belangrijk om er als ouder bewust van te blijven dat u altijd degene blijft die verantwoordelijk is voor het welzijn van dier en kind.
- Het leven:
Gedurende het relatief korte leven van een huisdier leren kinderen veel over het leven in het algemeen; vriendschap, gezondheid, ziekte, dood en gemis. Een huisdier kan hen helpen om beter te begrijpen dat dood gaan iets natuurlijks is dat nu eenmaal bij het leven hoort.
- Volgens de kinderen:
Voordelen van het hebben van een huisdier die door kinderen zelf worden genoemd, zijn onder meer dat ze er blij van worden, dat ze zich met een huisdier meer op hun gemak voelen en dat de liefde van een dier onvoorwaardelijk is. Daarnaast kunnen ze er al hun geheimen en emoties mee delen, omdat een dier niets doorvertelt en niet oordeelt.

Valkuilen en risico’s
- Goede begeleiding:
Hoe hard een kind ook smeekt en belooft dat het heel goed voor het beestje zal zorgen, met alleen de aanschaf van een huisdier bent u er als ouder nog niet! Ouders moeten zelf ook in actie komen. Het is belangrijk dat ouders aan hun kinderen voordoen hoe ze het dier goed kunnen verzorgen en dat het kind ook continu wordt begeleid bij de verzorging van het dier. Zorg er wel voor dat het ook leuk blijft. U wilt niet dat kinderen dieren voor de rest van hun leven met vervelende klusjes en zeurende ouders gaan associëren, of dat ze onzeker worden omdat ze de verantwoordelijkheid van de verzorging van een dier niet aankunnen, want dan heeft het hebben van een huisdier juist een negatief effect op de sociale ontwikkeling van het kind.
- Tijdelijke interesse:
Soms ontstaat er een hechte band tussen het kind en het huisdier, maar het is evengoed mogelijk dat een kind al na korte tijd de interesse kwijtraakt. Kinderen tot een jaar of tien kunnen over het algemeen nog niet overzien wat het hebben van een huisdier werkelijk met zich meebrengt. Dit geldt overigens ook weleens voor volwassenen.
- Bijten:
Huisdieren kunnen lief zijn, maar ze kunnen ook bijten, zelfs de grootste knuffelhond! En niet omdat ze agressief of gemeen zijn, maar vaak uit pijn of angst, meestal naar aanleiding van het onvoorspelbare gedrag van een kind. Vooral erg jonge kinderen (< 4 jaar) kunnen hun impulsen vaak nog niet onder controle houden. Ze kunnen bijvoorbeeld te enthousiast en druk zijn in hun spel, waardoor dieren uit angst kunnen bijten.

Conclusie
Het hebben van een huisdier kan voor kinderen heel fijn en leerzaam zijn, maar het is voor het welzijn van zowel het kind als het dier essentieel om als ouder eerst heel goed te bedenken welke consequenties en verantwoordelijkheden een huisdier met zich meebrengt.

Tuma mi Man
Voor meer informatie over Tuma mi Man: info@tumamiman.com / +5999 4659200, of via Facebook: www.facebook.com/FundashonTumaMiMan

Ir. Bertine Vermeer is office-manager en innovatie-deskundige bij Tuma mi Man.

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Uitstapje; 8. veengrond; 11. vochtig; 12. half vloeibaar kooksel; 13. vluchtige stof; 14. uitroep van spijt; 16. bezittelijk vnw.; 18. vogelziekte; 19. voorzetsel; 20. vertragingstoestel; 22. hoofddeksel; 24. zangvogel; 25. werkschuw; 26. bijb. naam; 28. Europees gebergte; 30. larve; 31. insect; 33. moment; 34. plaats in België; 36. bezinksel; 37. een eik pellen; 38. behoeftigheid; 40. bloeiwijze; 42. glansverf; 45. kajuit; 46. Fins bad; 48. deel van het gezicht; 50. voorzetsel; 51. vogel; 52. grootmoeder; 54. Amerikaanse schrijver; 55. voegwoord; 56. koker; 58. zwemvogel; 60. oude lengtemaat; 61. republiek (afk.); 62. gevel; 64. moe; 66. van geringe breedte; 67. vertrek in huis.

VERTICAAL:
1. Schermdegen; 2. voegwoord; 3. gedwee; 4. stram; 5. rivier in Siberië; 6. wreed; 7. persoonlijk vnw.; 8. omslag; 9. rund; 10. puntige degen; 13. verhoogde toon; 15. onderwereld; 17. nieuw; 18. schicht; 19. vader of moeder; 21. met ingang van; 23. wie namens een ander een zaak beheert; 24. plaats in Italië; 25. doek; 27. voegwoord; 29. muzieknoot; 30. rivier in Thailand; 32. Spaanse uitroep; 34. mager; 35. verdrietig; 38. streek in Frankrijk; 39. onbepaald vnw.; 41. uitroep van pijn; 43. hoofd; 44. adellijke personen; 46. domkop; 47. Japanse parelduikster; 49. Noach; 51. grap; 53. koorhemd; 56. opstootje; 57. tweetal; 59. biljartstok; 61. dwarsmast; 62. nachtspiegel; 63. voorzetsel; 65. klein kind.

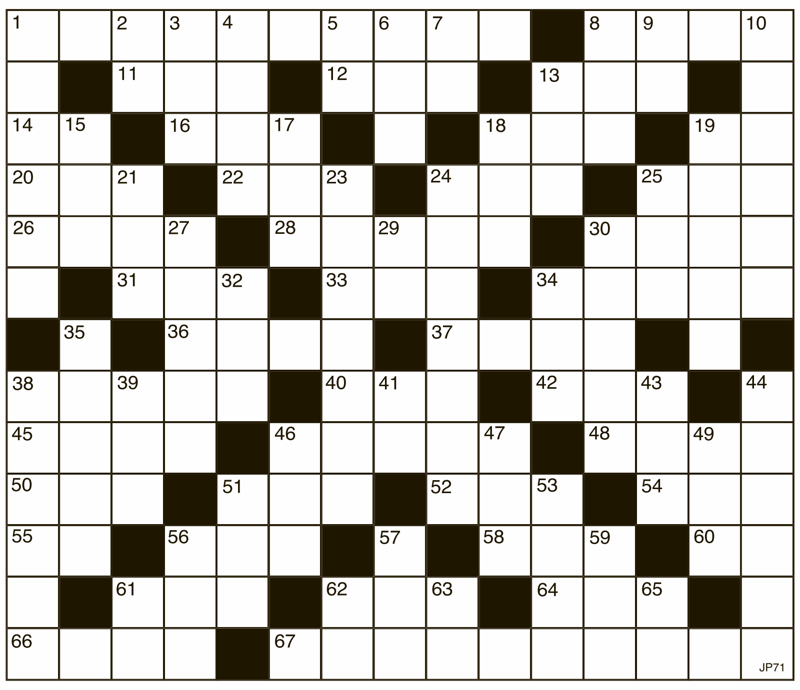

JP71

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

C.de Waal
Venezuelastraat 5
Aruba

Sivard Cardoze
Francia 39
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

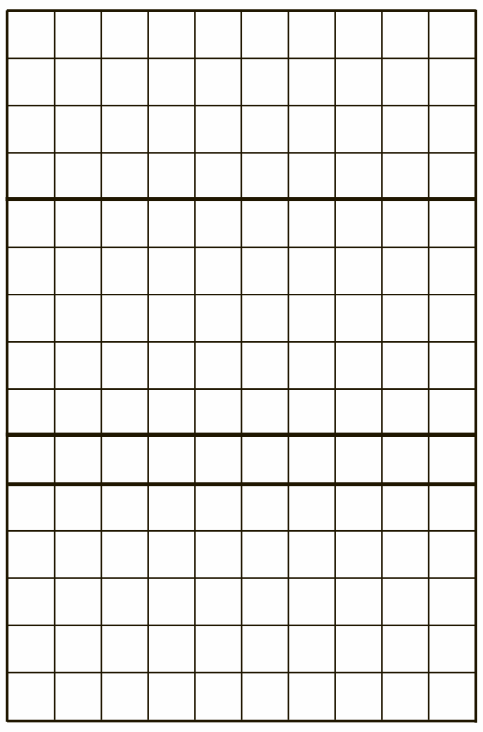

1. Naad, vaartuig, stemgerechtigde;
2. zwak, éénjarig dier, uitwendig;
3. overblijfsel, erwtensoep, weegtoestel;
4. vrucht, leerrede, doelman;
5. draagriem, uitzoeken, vrouwelijk zoogdier;
6. tweetal, Christelijk feest, stad in Italië;
7. vers, rij manschappen, splitsing;
8. schreeuw, zangspel, werelddeel;
9. delfstof, vis, lange winterjas;
10. pluim, angst, omgeslagen rand v.e. kraag.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

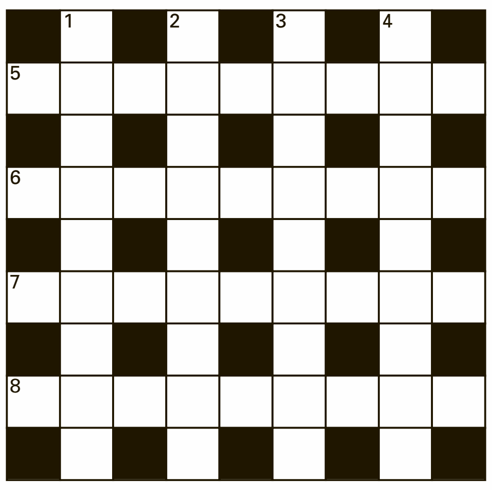

Horizontaal:
5. Gaf een bot cadeau (6);
Thuisspeler (7);
6. Bijna gejaagd (5);
Het appartement van de omroep (6);
7. Niet echt een complete mislukking (5);
Muziek voor doetjes (4,3);
8. Net voor het vrouwelijke DNA (5);
Heeft zijn oorsprong in de bijbel (7).

Verticaal:
1. Eierschotel (6);
Vrucht van een bejaarde vis (6);
2. Op zijn hoogst om te confereren (3);
Aansporen om te verbranden (8);
3. Gemerkt leesteken? (6);
Tot hierin zijn de broodjes verzorgd (7);
4. Vreselijk voor een gewichtige zanger (7);
Vat in dit geval een drankje (5).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

T	K	IJ	L	E	S	E	R	V	D	E	S	D
A	T	R	E	M	M	O	L	E	V	A	R	A
R	L	O	D	I	K	O	E	A	N	U	O	N
K	N	L	S	N	E	W	G	A	I	M	E	T
D	E	G	E	U	Z	T	N	T	Z	D	N	E
I	G	N	I	R	I	A	L	E	N	E	R	T
E	E	E	E	U	E	A	T	E	M	U	P	M
H	I	R	Z	G	T	D	P	A	U	E	A	R
N	L	I	E	I	A	IJ	N	V	S	G	E	E
E	V	N	N	L	R	R	R	I	O	A	V	T
D	A	G	I	G	O	E	V	R	C	A	R	I
A	N	N	E	T	E	E	E	T	O	I	E	E
L	G	B	H	W	R	G	L	A	I	O	V	L
E	A	C	F	E	G	L	U	E	P	U	P	P
B	I	A	S	O	M	I	R	G	L	E	P	S
L	R	I	R	G	N	I	R	E	Z	U	A	P

Afweervuur
Ananas
Begrijpend
Beladenheid
Cinderella
Dante
Gaai
Isere
Krat
Lichtornament

Lommer
Navliegen
Nering
Ogam
Okido
Omzetdaling
Pauzering
Pelgrim
Peul
Pleiter

Rogge
Sept
Spoorrijtuig
Uitgave
Uitlating
Uitvragen
Verve
Vreselijk
Wens
Zweed

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

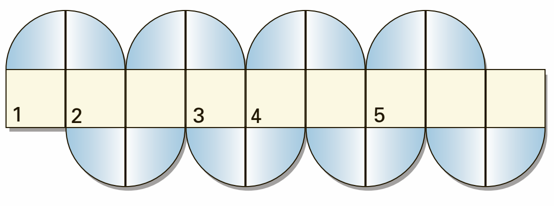

1. Plaats in Italië; **2.** citroenkruid; **3.** kampeerverblijf;
4. opwekkend middel; **5.** vallende ster.

© Puzzelland/131005

SUDOKU

6		1		9	5		4	3
8		2	3				7	
	3				1			
9		4		2			5	
					7		3	9
7	1			5		6		
1						2	8	
	6	8		4				
	4		9	7				

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

8	1	3	7	9	6	4	5	2
4	5	9	8	2	3	1	7	6
6	2	7	1	5	4	9	3	8
7	8	1	5	3	9	6	2	4
2	9	4	6	7	8	3	1	5
3	6	5	4	1	2	7	8	9
1	3	6	9	8	5	2	4	7
5	4	2	3	6	7	8	9	1
9	7	8	2	4	1	5	6	3

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Zak; 4. postbus; 10. hek; 13. aden; 15. speer; 16. kano; 17. gesar; 19. iet; 20. aller; 21. pauze; 23. abces; 25. es; 27. kea; 29. oer; 30. fa; 31. baht; 33. kenau; 34. kolk; 36. le; 37. al; 38. wij; 39. ka; 40. moed; 42. abdis; 43. mail; 45. en; 46. arm; 48. eta; 50. ra; 51. agape; 53. elite; 55. arren; 57. tot; 59. nicht; 61. geen; 62. donna; 64. gres; 65. eis; 66. centaur; 67. uit. VERTICAAL: 1. Zagreb; 2. ade; 3. kesp; 5. os; 6. spie; 7. tee; 8. beta; 9. ur; 10. hals; 11. ene; 12. kornak; 14. naakt; 16. klerk; 18. rue; 20. ace; 22. zaklamp; 24. bouwsel; 26. salon; 28. snede; 30. flair; 32. hee; 35. oka; 40. menage; 41. dagen; 43. matig; 44. laatst; 47. ran; 49. tin; 51. ares; 52. eton; 53. etna; 54. ecru; 56. rei; 58. ont; 60. hei; 62. de; 63. au. **Crypto-overlapper:** Horizontaal: 5. Coronavel; 6. stopperen; 7. inknagent; 8. lovereind. Verticaal: 1. Postentor; 2. soppennen; 3. dalengtel; 4. repenning. **Anagram:** 1. teak-katje-jacket; 2. taan-traan-ornaat; 3. gaar-graag-garage; 4. game-gamel-gammel; 5. duik-kruid-indruk; 6. torn-tenor-noriet; 7. naga-tanga-garant; 8. roes-stoer-poster; 9. loos-sloot-altoos; 10. kien-eiken-kiezen. Gevraagd woord: JOGGINGPAK. **Woordzoeker:** ONGEWETTIGD **Puzzelslang:** 1. Smet; 2. trouwen; 3. nest; 4. totebel; 5. legeren. Het sleutelwoord luidde: STUNTELEN

Focaccia

Focaccia komt uit Italië en het is een van de vele soorten platbrood die er bestaan. De naam komt van het Latijnse focus (= haard), omdat het op hete stenen werd gebakken. Hartig en veelzijdig, focaccia is de moeite waard te leren maken en op te nemen in uw voedingspatroon.

Tekst: Miriam de Windt

Koolhydraten, zout en B1 zijn de voedingsstoffen die u het meeste binnenkrijgt van dit gerecht. Niet vreemd die hoeveelheid koolhydraten, gezien het feit dat focaccia een broodsoort is.

Natrium is wat aan de hoge kant, door het zout in het deeg en het zout dat er bovenop gestrooid wordt. Het deeg bestrooien met zout, het liefst ruw zeezout, is typisch iets van focaccia en hierdoor moeilijk uit het gerecht te laten. Minder zout kan natuurlijk altijd.
1 Punt focaccia weegt iets zwaarder dan 1 snee brood, maar bevat 2 1/2 keer zoveel calorieën, en bijna 2 maal zoveel koolhydraten. Focaccia is wel brood, maar een broodsoort die u gemakkelijk als een lunchgerecht kunt eten. Serveer deze focaccia met een rauwkostsalade en u bent er. Een lichte lunch, anders dan anders.

Focaccia
Zoals voorgaand gesteld, focaccia is Italiaans platbrood. Het wordt gemaakt van brooddeeg, te vergelijken met pizzabodem. Focaccia is dikker en wordt met de hand platgedrukt tot een dikke deeglaag. Pizzabodems worden op originele wijze eigenlijk uitgerekt. Limburgse vlaaien worden ook gemaakt van brooddeeg; hiervoor wordt het deeg netjes uitgerold. U ziet, wie het maken van brooddeeg beheerst, kan heel veel verschillende gerechten maken. Vaardigheid komt met oefenen. Zo ook het maken van brooddeeg. U hoeft het niet te schuwen. Voordat u het weet, bent u vaardig in de samenstelling van brooddeeg en in het kneden. Een stapje verder en u wilt alleen nog maar eigengebakken brood eten.

Zelf brood kunnen bakken heeft zijn voordelen. U heeft dagelijks vers brood, zonder chemische stoffen en u kunt de broodsoort variëren (platbrood, vloerbrood, bolletjes, bolbrood, casino). U kunt ook de meelsoort variëren of combinaties maken met graansoorten, met of zonder toevoegingen (olijfolie, olijven, kaas, noten, honing, zaden, rozijnen, kruiden). De toevoegingen kunnen in het deeg worden verwerkt of op het brood aan de buitenkant. Focaccia is platbrood met toevoegingen vooral op het brood. Focaccia met een rijke topping, kunt u zo eten. U hoeft geen broodbeleg. Dit is een belangrijk gezondheidsvoordeel van focaccia. Broodbeleg is duur en vaak te zout, te vet of te zoet. Beleg wordt bovendien gemaakt met behulp van veel fabrieksmatige bewerkingen en additieven.

Iedereen die glutenvrij brood dient te eten, ten gevolge van een gluten-allergie of -overgevoeligheid, kan gemakkelijk focaccia maken van glutenvrije bloem. Hoe vaardig u ook bent, brood van glutenvrij meel vergt extra ervaring om brood van te maken die er als 'gewoon brood' uitziet. Glutenvrij platbrood is eenvoudiger te maken, het kan bijna niet misgaan en kan gemakkelijk opgeluisterd worden met lekkere toevoegingen.

In een mediterraan dieet...
Plantaardige voedingsmiddelen nemen een belangrijke plaats in het mediterraan dieet in. Zoals brood, aardappelen, deegwaren en rijst. Zij vormen de basis.
Focaccia kunt u serveren als bijgerecht bij de warme maaltijd of als dé koolhydratenbron.

Er bestaan focaccia-recepten met groente, kaas, olijven en zelfs met fruit. Focaccia met een rijke topping, is op zich al een complete maaltijd. Een stukje vis, royaal rauwkost en 'mediteraner' kan het bijna niet.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 punt

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	178/ 748	9%
Natrium	321 mg	16%
Eiwitten	4 g	4%
Kalk	9 mg	1%
Vetten	5 g	7%
IJzer	0.3 mg	2%
Verzadigde vetten	1 g	5%
Vitamine A	0	0
Vitamine B1	0.1 mg	10%
Vitamine B2	0.1 mg	8%
Vitamine C	0	0
Cholesterol	0	0
Koolhydraten	28 g	11%
Voedingsvezels	1 g	3%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May

Focaccia met rozemarijn en zeezout

Ingrediënten:
2 1/2 theelepel gedroogde gist
1 1/2 cup warm water
4 cups broodmeel
3 eetlepels extra virgin olijfolie
2 theelepels zout
3 eetlepels fijngehakte verse rozemarijn

Voor de garnering:
2 eetlepels extra virgin olijfolie
2 theelepels grof zeezout
takjes verse rozemarijn

Bereidingswijze:
Van 1 theelepel gedroogde gist, een 1/2 cup warm water en 3/4 cup broodmeel een zacht deeg maken. Afgedekt met plasticfolie 30 minuten op een warme plaats laten rijzen.
De rest van de gist, de 3 eetlepels olie en de rozemarijn toevoegen, goed mengen.
Beetje bij beetje de rest van de bloem en het zout toevoegen en er een zacht deeg van kneden.
Het deeg in een met olie ingevette kom afgedekt ongeveer 1 uur laten rijzen.
In een met olie ingevette vorm van 28/40 cm met ingevette handen uitdrukken.
Met een keukendoek afdekken en laten rijzen tot het in volume verdubbeld is.
Oven tot 425 graden Fahrenheit voorverwarmen.
Met de vingertoppen kuiltjes in het deeg maken.
De olijfolie over het deeg schenken.
Met het zeezout bestrooien en de takjes rozemarijn erin drukken.
20 à 25 minuten bakken in de voorverwarmde oven tot de focaccia knapperig en goudbruin is.
Direct uit de vorm nemen en op een rooster leggen.
Warm of op kamertemperatuur serveren.

Voor 10 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Norton Barrel Select Chardonnay, Mendoza, Argentinië

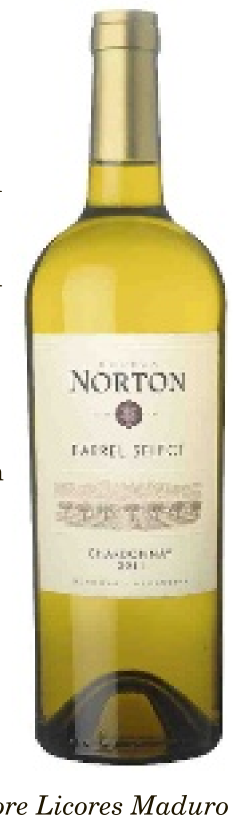

Druivensoort: Chardonnay
Streek: Mendoza, Argentinië
Kleur: Volgeel
Geur: Perzik en getoast brood met roomboter
Smaak: Vol en rijp, licht gerookt

Argentijnse wijnen zijn nog steeds met een enorme opmars bezig en dat is niet verwonderlijk.
Deze Norton Barrel Select Chardonnay is uit het juiste hout gesneden. Mooie rijke smaken van de Chardonnay-druif, de rijpheid die ontstaat door de perfecte zon overdag en de koele nachten geeft deze wijn in de kleur en in de smaak een volle gloed mee.
Smaken van rijpe perzik afgewisseld met tonen van getoast brood, vanille en gerookt dennenhout. Gewoon een wijn om heerlijk van te genieten en weg te dromen.
Uiteraard gaan we er de foccacia met rozemarijn en zeezout bij eten, want dat geeft toch weer een extra dimensie aan deze wijn.
Door de rozemarijn worden de rijpe tonen mooi geaccentueerd en door het zeezout komt de complexiteit van alle smaken bijeen tot een mooie finale in goede harmonie.

Santé!

Erik van Kampen, sommelier

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Malbec, Argentijnse druif met een Frans accent

In haar bakermat Frankrijk levert ze donkere, stugge wijnen. Maar in Argentinië toont ze zich van haar beste kant. De Malbec.

Tekst: Erik van Kampen

Tegenwoordig wordt Malbec vooral geassocieerd met Argentinië. Dat zegt al iets over het internationale succes dat Argentinië met deze druif behaalt. Maar eigenlijk is Malbec een inheemse druif van Zuidwest-Frankrijk.

Lange tijd maakte zij deel uit van de beroemde Bordeaux-mélange (naast Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot en Petit Verdot). Maar het plaatselijke klimaat lag haar duidelijk niet: de opbrengst was onregelmatig, en de druif bleek gevoelig voor rotting en coulure (vernietiging van de bloesem). Geleidelijk aan verdween Malbec dan ook uit de Bordeaux. In de nabijgelegen appellatie Cahors is zij de belangrijkste druif gebleven: wijn uit Cahors moet voor 70 procent Malbec bevatten. Maar Cahors heeft altijd bekend gestaan om zijn stroeve, boerse, stugge wijnen, die bij het publiek nooit echt aansloegen.

Eens verhuisd naar Argentinië, toonde de Malbec zich van haar beste kant. Plots bleek zij in staat om wijnen te leveren die geurig, fruitig, fluwelig en mondvullend zijn. Ze zijn snel drinkbaar, maar kunnen ook goed ouderen. Kortom, wijnen die alles hebben om de hedendaagse wijndrinker te bekoren.

Dat is moederland Frankrijk niet ontgaan. De Franse groep Pernod Ricard kocht een van de grootste Argentijnse wijnbedrijven, Norton, geleid door de Franse meester-oenoloog Michel Rolland. En ook grote internationale groepen zoals Seagram en Allied Domecq sprongen op de Malbec-trein.

Hoe komt het dat deze druif zoveel betere resultaten geeft, zo ver van haar bakermat?

In de eerste plaats ligt dat aan het warmere klimaat: de Malbec wordt in Argentinië goed rijp, wat de tannines merkbaar verzacht. Tegelijk zijn er in de hooggelegen wijnstreken grote temperatuurverschillen tussen dag en nacht, zodat de rijping geleidelijk verloopt en de frisse zuren niet verloren gaan. Op die manier vertoont Argentijnse Malbecwijn niet de alcoholische plompheid waar zoveel wijnen uit de Nieuwe Wereld aan lijden. Tenslotte is er het droge klimaat, waardoor de Malbec zijn grote probleem in Frankrijk, rotting, hier niet kent.

Eigenlijk is het verwonderlijk dat Malbec niet vroeger aan zijn internationale veroveringstocht is begonnen. De druif heeft in Argentinië immers een lange voorgeschiedenis. Reeds in de tweede helft van de negentiende eeuw werd ze hier aangeplant, met stekken uit de Bordeaux. Maar de Argentijnse wijndomeinen konden gedurende lange tijd al hun wijn kwijt op de binnenlandse markt, al ging het dan vooral om goedkope slobberwijn. Het land is de op vier na grootste wijnproducent ter wereld, maar de Argentijnen behoren ook tot de grootste wijnconsumenten ter wereld.

Zelfs bij de opkomst van de Nieuwe Wereld bleef Argentinië nog een tijd uit de internationale schijnwerpers. Maar toen het met de Argentijnse economie minder goed begon te gaan, veranderde dat. Zeker na het uitbreken van een diepe economische crisis in 1999, toen de binnenlandse vraag instortte, moesten de wijnbedrijven zich noodgedwongen op de buitenlandse markt richten. Door de devaluatie van de peso waren de wijnen in het buitenland bovendien zeer goedkoop geworden, wat de opmars van de Argentijnse Malbec heeft versneld.

Eén van de aantrekkelijkste wijnhuizen om te proberen is Bodega Norton uit Mendoza. Eigenaar is Ernot Langes. Zijn zoon Michael is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de bodega. Met zijn team van experts is hij erin geslaagd de onderneming op ambitieuze wijze te moderniseren en geleidelijk het aantal wijngaarden uit te breiden tot meer dan 1.200 hectaren, terwijl de filosofie om wijnen van grote kwaliteit te produceren, gehandhaafd bleef.

In de afgelopen jaren zijn, als gevolg van de enorme groei in export, grote bedragen geïnvesteerd in een nieuwe bottelarij, in nieuwe opslag en in nieuw voorraadbeheer. Uit het Mendoza-gebied komt circa 70 procent van de Argentijnse wijnproductie.

Wijntechnisch gezien wordt Mendoza beschouwd als één van de beste wijngebieden van het land met wijnen die zich qua kleur, aroma en smaak kunnen meten met de besten ter wereld.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

Arbeidsrecht

Het ontslagverbod versus het opzegverbod

Een veel gehoord misverstand over het op Curaçao geldende ontslagrecht is de bewering dat er een algemeen ontslagverbod voor zieke werknemers zou gelden. Dat zou dan impliceren dat een zieke werknemer nooit kan worden ontslagen.

Tekst: William ten Veen

Dat is onjuist. Wel kennen we in Curaçao een zogenaamd opzegverbod bij ziekte. De termen 'opzegverbod' en 'ontslagverbod' worden vaak ten onrechte door elkaar gebruikt. Ontslag is overigens geen wettelijke term, maar wordt in de volksmond veelal gebruikt bij beëindiging van een arbeidsovereenkomst om welke reden dan ook.

Het opzegverbod tijdens ziekte heeft alleen betrekking op de ontslagprocedure bij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn, Sector Arbeid (voorheen: Directie Arbeidszaken). Een werkgever dient voorafgaande de toestemming te verzoeken aan het ministerie alvorens rechtsgeldig op te kunnen zeggen. Pas na ontvangst van de beschikking (dit is de schriftelijke uitspraak van het ministerie) kan een werkgever met inachtneming van de tussen partijen geldende opzegtermijn - lees: de contractuele en bij afwezigheid daarvan de wettelijke opzegtermijn - daadwerkelijk de arbeidsovereenkomst beëindigen door de opzeggingshandeling. Kort gezegd betekent het opzegverbod dat de arbeidsovereenkomst tijdens ziekte niet kan worden opgezegd. De duur van het opzegverbod bedraagt overigens één jaar. Het opzegverbod bij ziekte is wettelijk vastgelegd in ons Burgerlijk Wetboek in artikel 7A:1615h lid 2 welk artikel als volgt luidt: 'De werkgever mag, op straffe van nietigheid, niet opzeggen gedurende de tijd, dat de arbeider ongeschikt is tot het verrichten van zijn arbeid tengevolge van ziekte of ongeval, tenzij de ongeschiktheid ten minste een jaar heeft geduurd.'

Het gaat te ver om te stellen dat het opzegverbod een absoluut verbod voor een werkgever is om een arbeidsovereenkomst van een zieke werknemer te beëindigen. Ons zogeheten gesloten ontslagsysteem geeft de werkgever namelijk nog een tweede ontslagroute, namelijk die van ontbinding van de arbeidsovereenkomst door het Gerecht in Eerste Aanleg van Curaçao. De rechter is niet gebonden aan het opzegverbod bij ziekte. De rechter zegt de arbeidsovereenkomst ook niet op, dat kunnen alleen werkgevers en werknemers doen, maar gaat over tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst als daarvoor gewichtige redenen aanwezig zijn. Wel zal de rechter zich er van vergewissen of het ontslagverzoek enig verband heeft met het opzegverbod tijdens ziekte. Er bestaan overigens meerdere opzegverboden zoals bijvoorbeeld het opzegverbod gedurende zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Als de rechter in een ontbindingsprocedure tot het oordeel komt dat de ziekte de eigenlijke ontslagreden is, zal het verzoek van de werkgever tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst van de werknemer in het algemeen worden afgewezen. Deze afwijzing impliceert dat de arbeidsovereenkomst dan nog steeds voortduurt. Indien er echter geen verband bestaat tussen de reden van het ontslagverzoek - bijvoorbeeld een reorganisatie of verstoorde arbeidsrelatie - en de ziekte van de werknemer, zal een rechter over kunnen gaan tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Overigens geldt het opzegverbod tijdens ziekte niet bij een rechtsgeldig gegeven ontslag op staande voet.

Mr. William ten Veen is advocaat en partner bij BBV Legal, tenveen@bbvlegal.com

Mens & Werk

Veranderen moet je dóen

Ieder mens heeft weleens het gevoel dat hij iets wil veranderen in zijn leven. Natuurlijk is het dan belangrijk om ook duidelijk te weten wat je wilt veranderen. Als je het niet meer naar je zin hebt op het werk, dan zal je daar iets aan moeten veranderen. Klagen heeft geen zin. Actie ondernemen wel. En dat kan op een paar manieren. Toch zijn er veel mensen die in situaties zitten die ze graag anders zouden willen zien, maar niet in actie komen om iets te ondernemen.

Tekst: Judice Ledeboer

Daar zit dikwijls een bron van angst achter, want op het moment dat er actie ondernomen wordt gaat er iets veranderen en dat vinden veel mensen eng. Vaak blijven mensen liever in hun zogenoemde 'comfort zone' zitten, waar ze weten waar ze aan toe zijn, en hebben ze niet het lef om iets te veranderen. Mensen met lef durven te veranderen, maar bij verandering is juist het gedrag de zwakste schakel tussen dat wat men graag wil bereiken en de resultaten.
Veranderingen lopen vaak vast omdat het niet lukt om gedrag blijvend aan te passen. En dan komen we bij veranderen van gedrag. Dat is lastig, want gedrag is iets dat in jaren gevormd is en gedrag is dan ook niet in één dag te veranderen. Bij verandering van gedrag gaat het om verandering van patronen en dat neemt tijd. Ieder mens is een gevolg van wat hij genetisch heeft meegekregen, zijn karaktereigenschappen en de omstandigheden waarin hij is opgegroeid met alle levenservaringen. Het moeilijkste is echter om er achter te komen wat iemand moet veranderen, aan eigen gedrag of aan omstandigheden. Een bepaalde dosis zelfinzicht en zelfreflectie is daarbij noodzakelijk of de moed hebben om aan een goede vriend, partner of collega te vragen wat anderen als advies hebben om een gedragspatroon te veranderen. Ook dit vraagt lef. De volgende vragen kan men zichzelf stellen: Wil ik iets aan mezelf veranderen? En wat moet ik veranderen?
Bij organisaties is dat precies hetzelfde. De economie dwingt momenteel veel bedrijven tot veranderen, maar dat lukt niet altijd. Belangrijk is natuurlijk om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. De organisatie flink door elkaar schudden en iedereen op een andere plek zetten werkt niet. Een verandering gebeurt ook niet door er alleen maar over te praten (of bij organisaties: te vergaderen). Als er echt iets veranderd moet worden moet er actie ondernomen worden. Er komt vanzelf beweging als de eerste stappen gezet zijn. Er gaan echter nog een paar andere zaken aan vooraf. Leidt de verandering tot meer succes? Spreekt de verandering iedereen aan? Zijn de omgevingsfactoren ondersteunend? Doet de leiding mee? En wat moet er gedaan worden om alle werknemers na de verandering goed te kunnen laten functioneren?
De angst die er bij veel werknemers bij verandering binnen een organisatie is, is dikwijls gebaseerd op de vraag die zij zichzelf stellen: wat betekent deze verandering voor mij? Andere manager? Andere werkruimte? Andere collega's? Kan ik het werk in mijn nieuwe functie wel aan? Vragen of de verandering goed is voor de organisatie en de samenleving komen in eerste instantie niet bij de werknemers op. Begeleiding door managers en leidinggevenden is dan ook essentieel voor een goed verloop van een verandering. Dit vraagt veel geduld, flexibiliteit en een goede communicatie. De manager moet vooral in staat zijn om goed te kunnen uitleggen hoe de verandering gaat plaatsvinden en wat dat voor iedere werknemer betekent. De werknemers bij een verandering betrekken is een eerste vereiste.

Om de medewerkers mee te krijgen is het goed om te onderzoeken wat de gedachten, gevoelens en overtuigingen zijn van de werknemers en in hoeverre die in de weg kunnen zitten. Mensen die met argumenten komen als 'het ging toch goed zo, waarom moet er iets veranderen' zullen met veel goed onderbouwde argumenten moeten worden overtuigd over de voordelen van een verandering. De mensen willen zich veilig voelen. Ze willen gesteund worden door bijvoorbeeld trainingen als ze in een andere functie moeten gaan werken. Een verandering moet een positieve wending geven richting meer succes, meer gemak en meer tevredenheid bij de werknemers. Mensen willen niet voor de gek gehouden worden en accepteren het niet als ze erop achteruit gaan. De medewerkers belonen door ze mee te laten denken, door ze te steunen en door waardering uit te spreken voor hun inzet en aanpassingsvermogen zal altijd positief werken bij een veranderingsproces. Het blijft lastig, maar veranderingen in de maatschappij en in de samenleving vragen nu eenmaal aanpassingen en veranderingen bij zowel het individu als bij de groep.

Marketing

Ridder in de Orde van de Gebroken Knuppel

Zwijgzaam stonden de twee mannen in de lift van een van de allerduurste duurste hotels ter wereld, het Imperial Hotel in Tokio. De één, een reus van 132 kilo en 2,12 meter uit Rotterdam, de ander een Amsterdamse Surinamer van 1,93 meter en 95 kilo.

Tekst: Marcel Truyens

Echte vrienden waren het niet, deze mannen; in de Japanse K1-boxring maakten ze elkaar het liefst af. De liftdeuren schoven open en na een korte stilte brak er een hels kabaal los. Een aantal Japanse zakenlieden had de twee K1-kampioenen onmiddellijk herkend. Er werden foto's gemaakt, handtekeningen gezet, gebogen en nog eens gebogen en daarna ging de CEO van Nissan, 10 minuten te laat, naar zijn vergadering. De populariteit van Sem Schilt en Remy Bonjaski was - en is nog steeds - onmetelijk. Japanners verafgoden sporthelden.

Iets dergelijks moet ook onze Wladimir 'Coco' Balentien dagelijks ervaren, een schier onmetelijke populariteit binnen alle lagen van de Japanse bevolking. Denk niet dat deze hitter na het verbreken van het Japanse homerunrecord na bijna 50 jaar, gewoon over straat kan. Hij wordt gezien als het achtste, negende en tiende wereldwonder tegelijk, een nationale held, een god, superman, de reïncarnatie van... vult u maar in.
En dan is daar Stanley Palm, onze minister van Economische Ontwikkeling. De meeste van ons kennen hem als een begenadigd honkballer met de mentaliteit van een topsporter. Wat velen niet weten is dat Stanley twee academische studies afrondde in de Verenigde Staten en werkte voor een aantal Amerikaanse bedrijven waar hij internationale functies op directieniveau bekleedde. Zo was hij een aantal jaar onder meer verantwoordelijk voor de sales en marketing in Azië van een Amerikaanse Telecom provider. Stanley, pardon, minister en Aziëkenner Palm, voelde dus onmiddellijk aan dat hier een uitgelezen kans lag voor een slim stuk Curaçao-promotie en meldde af te reizen naar Japan.
Intussen rolden de lokale politici met hun onvervalste dorpsmentaliteit over elkaar met voorstellen voor nieuwe straatnamen en dank- en eerbetuigingen aan het adres van onze homerunheld. Een PAR-Statenlid verklaart echter dat 100.000 naffels voor de reis fout besteed geld is. Waarop onze minister zich haast te melden dat hij voor slechts 20.000 op reis gaat, hetgeen voor het Statenlid nog steeds een onverantwoorde besteding van gemeenschapsgeld is. Coco is binnenkort toch hier, redeneert ze, en ik gun de minister best zijn reisje, maar ze ziet de toegevoegde waarde niet... zo viel te lezen.

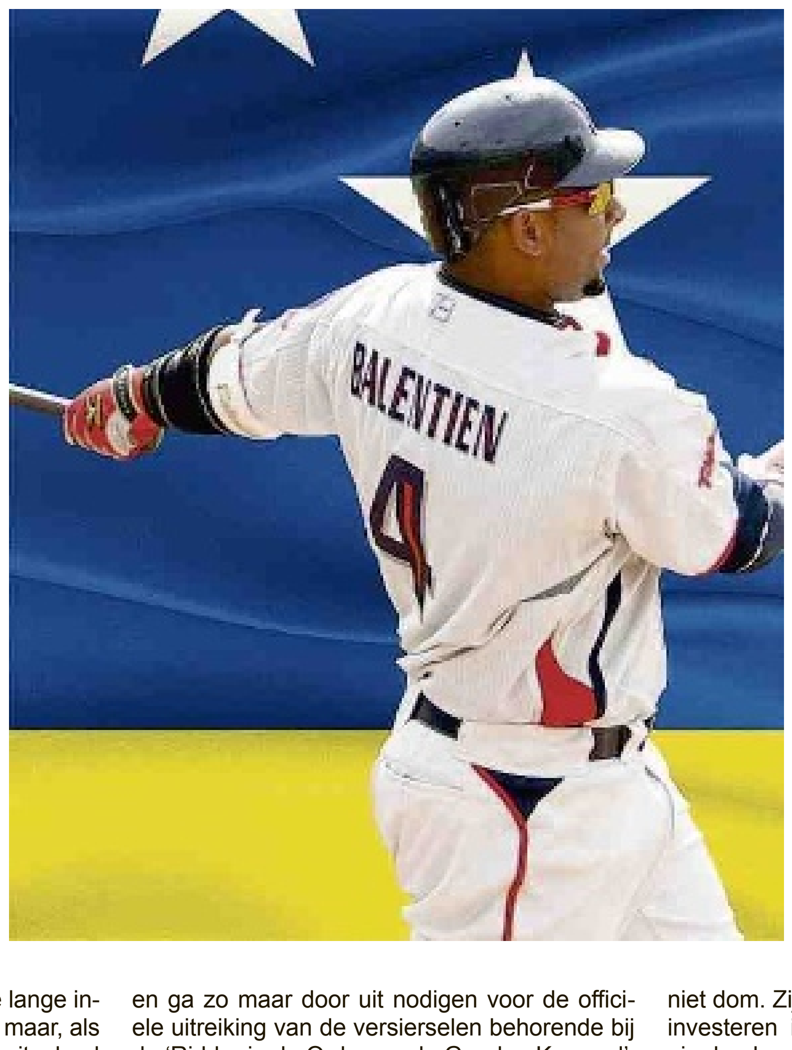

En dit is nu precies de reden van deze lange inleiding. Als ik, als ik, en dat ben ik niet, maar, als ik, de minister was dan had ik de Staten uitgelegd dat deze reis niet één maar minimaal twee ton had gekost. Dat ik de Nederlandse ambassade in Tokyo had verzocht de CEO's van minimaal Japan Airlines, Sony, Nissan, Japans grootste rederij Mitsui OSK, Japanse bankdirecteuren en ga zo maar door uit nodigen voor de officiele uitreiking van de versierselen behorende bij de 'Ridder in de Orde van de Gouden Knuppel'. En reken erop dat ze gekomen waren om 'onze Coco' persoonlijk te ontmoeten. Ik had de ambassadeur verzocht een vlammende inleiding te houden. Dat alles onder het portret van onze nieuwe en in Japan zo vereerde Koning. Ik had een Curaçaos dream-team samengesteld bestaande uit de directies van Hato, Curinde, KvK, de Haven, het DOK en CTB. Ik had de kopstukken van onze financiële offshore uitgenodigd. Tenslotte had ik eventueel geïnteresseerde bedrijfsleven uitgenodigd. Onderweg had ik ze op basis van mijn persoonlijke ervaringen de beginselen van de Aziatische etiquette bijgebracht. Al deze mensen hadden tijdens de reis samen kunnen werken aan een sterke pitch: één krachtig, coherent verhaal dat in delen verteld door de specialisten, Curaçao in één klap op de kaart had kunnen zetten. Ik had de Japanse TV uitgenodigd om verslag te doen.

En natuurlijk had ik me gerealiseerd dat het allemaal zou kunnen mislukken, dat er geen draad business uit zou kunnen komen. Maar zelfs dan had ik doorgezet, al was het maar om de directies van onze overheids-nv's te laten ervaren wat het is om samen te werken en van elkaar te leren. Al was het maar om onze eigen bevolking te laten zien waartoe een klein land in staat is. Al was het maar om een omslag te forceren in het kleine, benepen denken.
Statenleden zijn over het algemeen niet dom. Zij weten als geen ander dat twee ton investeren in Curaçao-promotie op deze manier heel veel oplevert. Ze weten dat een simpel rondje adverteren een veelvoud kost en lang niet zoveel impact heeft. Waarom reageert dit Statenlid dan zo? Politiek opportunisme? Het is niet bepaald verkiezingstijd. Waarom laat ze optekenen dat ze de minister 'zijn reisje gunt'? Is dat de manier waarop haar partij tegen dienstreizen aankijkt? Waaraan had ze het geld dan wel willen besteden? Aan een kortetermijnpleister op de een of andere sociale wonde?
Het zou mooi zijn als onze politikezen als één man achter Palm zouden gaan staan. Zich gemeenschappelijk zouden inzetten voor duurzame economische ontwikkeling van Curaçao. Natuurlijk hebben Statenleden de dringende taak de regering te controleren, maar met het in de kiem smoren van dit soort initiatieven zullen we er nooit komen. Palm begreep dat hij er drie binnen had kunnen slaan, een aantal Statenleden niet, die bleven staan op hun honk. Palm werd uitgetikt en Curaçao liet als team een kans lopen om op voorsprong te komen. Daarom voor alle bekrompen denkende Statenleden: hierbij benoem ik u tot ridder in de Orde van de Gebroken Knuppel.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com W | www.stradius.com

Marriott Hotel meest vrouwvriendelijke bedrijf

'Nog steeds ongelijkheid tussen mannen en vrouwen'

Het meest vrouwvriendelijke bedrijf op Curaçao 2013 is het Curaçao Marriott Hotel. Deze prestigieuze prijs, de SVC-Award, werd op 19 september voor de vijfde keer uitgereikt door Stichting Vrouwennetwerk Curaçao. Hoewel de stichting van mening is dat er nog steeds ongelijkheid is tussen mannen en vrouwen op het gebied van arbeid, zal het de laatste keer zijn dat de award wordt uitgedeeld, althans in deze vorm.

De winnaar van de SVC-Award van 2013, het Curaçao Marriott Hotel.

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: SVC

Deze stichting werd in 1994 opgericht met als doel om vrouwen met een verantwoordelijke positie in de maatschappij te steunen, doorstroming naar hogere functies te stimuleren en om een grotere participatie van vrouwen in de besluitvormingsstructuur van organisaties te bevorderen.

Maandelijks organiseert het Vrouwennetwerk bijeenkomsten waar interessante en vaak interactieve onderwerpen aan de orde komen. De onderwerpen worden door professionals uit het netwerk of elders uit het Curaçaose (bedrijfs)leven gepresenteerd.

De SVC-Award is acht jaar geleden in het leven geroepen om het meest vrouwvriendelijke bedrijf of instantie eens in de twee jaar in het zonnetje te zetten en heeft als doel 'het belonen van een bedrijf of instantie die zich mede door haar visie en aanpak sterk maakt voor het creeren van een werkomgeving en voorwaarden, waarin de met name vrouwelijke medewerkers ruimte krijgen om zich optimaal te ontplooien en de organisatie in die hoedanigheid als voorbeeld kan dienen voor de Curaçaose samenleving'. De Award is een bronzen beeld, speciaal voor de SVC ontworpen, door de kunstenares Hortence Brouwn.
Het uitreiken van de Award door waarnemend-gouverneur Nolda Römer-Kenepa, vond plaats in het Auditorium van de Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten. Er waren twaalf bedrijven die zich hadden opgegeven en de jury had er uiteindelijk drie uitgekozen die in de finale kwamen. De jury bestond dit jaar uit deskundigen uit de sociale en bedrijfssector en zij waren het er unaniem over eens welke drie bedrijven het meest voldeden aan de van te voren opgestelde criteria. De juryleden waren: Steven Martina, Frank Kunneman (), Alba Martijn, Ruthsella Jansen en René Römer.
Vrouwennetwerk-lid Maya Matthias was de MC en zij benadrukte nog eens hoe waardevol en stimulerend het is om lid te zijn van dit netwerk. "Ik ben zeven jaar lid van de SVC, en kan het van harte aanraden aan alle vrouwen in de zaal die nog op zoek zijn naar een professioneel netwerk waar ze deel van willen zijn, want SVC is een netwerk waar professionele vrouwen van allerlei verschillende achtergrond, ethniciteit, studierichting en beroep samenkomen", zei ze tijdens de opening van de bijeenkomst.
Volgens Matthias is de voorzitter van het Vrouwennetwerk, Natasha Rosaria-Devid, de drijvende kracht achter deze Award, die ze al drie keer als voorzitter heeft mogen meemaken. Ondanks alle aandacht voor vrouwvriendelijker ondernemen en de enorme sprongen die er de afgelopen decennia zijn gemaakt als het gaat om gelijkheid en talentontwikkeling is er volgens Matthias qua inkomen, bezit en invloed nog een weg te gaan. Omdat het de laatste keer is dat deze Award wordt uitgereikt werden de vier winnaars van de afgelopen jaren nog eens naar voren gehaald. In 2005 was de MCB de winnaar, in 2007 HB Management Group, in 2009 Breezes Resort en in 2011 Van Eps Kunneman VanDoorne.
Voordat bekend werd gemaakt wie de winnaar dit jaar was hadden de drie finalisten, de Orco bank, Stichting VPCO en het Curaçao Marriott Hotel de mogelijkheid om hun bedrijf naar eigen inzicht te presenteren aan het publiek. De presentaties die de bedrijven gaven waren overigens van geen enkele invloed meer op de uitslag omdat de jury al besloten had wie de winnaar was.
Om het publiek een kijkje achter de schermen te geven over de wijze waarop het gehele traject was verlopen legde jurylid René Römer uitgebreid uit hoe het vanaf het begin (rond maart 2013) tot aan de uitslag was verlopen en hoe de jury te werk ging. Hij vond het een goede aanpak van de SVC dat hem van te voren niet was verteld wie de andere leden van de jury waren. "Het ging om de taak van jurylid zijn", legde hij uit.

Van Eps Kunneman VanDoorne, winnaar SVC-Award 2011.

Scorelijsten

De jurytaken bestonden uit vier bijeenkomsten waarbij de eerste bijeenkomst bestond uit kennismaking en nadere toelichting over onder meer de Award en de deelname. De overige bijeenkomsten werden besteed aan het beoordelen van de deelnemende organisaties en er werd ook eenmalig een bezoek gebracht aan alle genomineerde bedrijven. De bezoekdelegatie bestond uit twee juryleden en een commissielid van de SVC. Ieder jurylid kreeg een pakket met de door meedingende bedrijven ingevulde deelnameformulieren en scorelijsten. Deze scorelijsten moesten door ieder jurylid apart, naar aanleiding van wat elk jurylid vond dat hij of zij aan scores moest geven aan de desbetreffende bedrijven op basis van de antwoorden die de bedrijven hadden gegeven, op de questionnaire-formulieren, worden ingevuld.
Begin augustus werd bekend wat de uitkomst was en werd duidelijk welke drie organisaties in de finale kwamen. De juryleden bezochten toen deze drie finalisten en ze spraken met het management en personeel om uiteindelijk de keuze te kunnen maken wie de winnaar zou zijn en wie de nummers twee en drie waren. Het SVC-bestuurslid deed verslag van alles wat er besproken werd en bij een laatste bijeenkomst werd het duidelijk wie de winnaar was. Römer complimenteerde de SVC voor de zeer professionele aanpak van het gehele traject.
Voordat bekend werd wie de winnaar was, gaf Römer nog een uiteenzetting over de keuze van de winnaar. Hij zei dat het voor ieder jurylid individueel 'een best wel moeilijke taak' was om tot een keuze van de finalekandidaten te komen. En het werd nog moeilijker om uiteindelijk de winnaar te kiezen. Het was wel duidelijk dat elk bedrijf en/of organisatie die mee deed aan deze competitie al bewust bezig is met het creëren van goede werkomstandigheden, ook voor hun vrouwelijk personeel. "Deze bedrijven hebben een fijne werksfeer waarin terdege rekening wordt gehouden met een gelijke behandeling van de man en vrouw als werknemer, maar tegelijkertijd realiseren ze zich dat het zijn van vrouw en/of moeder ook bepaalde speciale situaties met zich mee kan brengen. Situaties waarvan het voor een werkgever verstandig is daar binnen de mogelijkheden bewust rekening mee te houden en op in te spelen. En dit alles op een manier waarbij ook mannelijke collega's daar begrip voor hebben en inzien dat dit goed is", aldus het jurylid. Volgens hem waren de drie finalisten totaal verschillende soorten organisaties, maar alle drie hadden ze een echt mensvriendelijk en tevens bewust vrouwvriendelijk personeelsbeleid.
"Wat de winnaar van deze competitie uiteindelijk de 'edge' heeft gegeven is dat dit bedrijf buiten het feit dat ook zij duidelijke richtlijnen hebben waar zij op termijn aan moeten voldoen daar ook zeer bewust mee bezig zijn. Ook op het gebied van de promotie van diversiteit door alle geledingen van de organisatie heen, de promotie van diversiteit gecombineerd met een vrouwvriendelijk beleid. En dat is knap. En het hebben van richtlijnen, het zich ervan bewust zijn en er ook mee bezig zijn is natuurlijk niet alles. De kunst zit hem uiteindelijk in het hebben van een beleid dat daar ook strak op gericht is en objectieve resultaten boekt. Met andere woorden: het is dan nog zaak om het bedrijf daar ook te krijgen. Dit vergt visie, energie en het doelbewust nemen van de stappen die nodig zijn om het beleid in actie te vertalen." Uit het verslag van de winnaar alsmede uit de gevoerde gesprekken met personeelsleden blijkt duidelijk dat met name in hun aanname-beleid, maar bovenal ook in hun ontwikkelingsbeleid de winnende organisatie hier hard en bewust aan werkt, en ook in vergelijking met soortgelijke andere organisaties zeer hoog scoorde. De winnaar als meest vrouwvriendelijke organisatie werd het Curaçao Marriott Hotel. General-manager Louella Brezovar nam de Award in ontvangst.

De general-manager van Marriott, Louella Brezovar geeft aan hoeveel vrouwen er lid zijn van haar management team.

'Het maakt niet uit of je man of vrouw bent'

Op de vraag wat het winnen van deze Award voor het hotel en het personeel betekent reageerde de human resource manager van het hotel, Minerva Regales, als volgt. "Voor het Marriott betekent deze Award dat het hotel zich kan onderscheiden. Het bedrijf geeft kansen aan alle mensen die op zoek zijn naar werk, vooral ook vrouwen.

Voor haarzelf is het een bevestiging dat het geven van meer verantwoordelijkheden aan de werknemers vruchten heeft afgeworpen. Ze is er trots op dat ze met zulke geweldige mensen mag werken. Voor het personeel betekent het winnen van deze Award dat het laat zien dat de focus die ze hebben inzake aandacht voor ontwikkeling en groei werkt. Het maakt niet uit of je man of vrouw bent. Waar een wil is, is een weg."

Deeltijd
Wat het winnen van de Award in 2011 voor de winnaar, Advocatenkantoor VanEps Kunneman VanDoorne, betekende, zei Esther Jansen dat zij toen gewonnen hadden omdat het kantoor goede mogelijkheden biedt om in deeltijd te werken. "Het is vooral voor toekomstige medewerksters belangrijk om te weten dat we die mogelijkheid bieden. Natuurlijk heeft iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid over indeling van tijd."

Andere award
De beslissing om de Award voor het meest vrouwvriendelijke bedrijf van Curaçao voor het laatst uit te reiken was een beslissing die door de leden van het Vrouwennetwerk zelf is genomen. "Het concept is niet achterhaald omdat er nog steeds sprake is van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op het gebied van arbeid", zegt voorzitter van het Vrouwennetwerk Curaçao Rosario-Devid, "Het wordt tijd voor een andere Award. Wat dat gaat worden is nog niet bekend, maar er zal vanuit een andere invalshoek gekeken worden naar de status en rol van vrouwen op de arbeidsvloer."

Voor informatie over de SVC kunt u contact opnemen met: Natasha Rosaria-Devid tel.: 5633720, e-mail: secretariaatsvc@gmailcom. Zie ook de website: www.vrouwennetwerk.com

Publieke voorzieningen

Islelly 'Tilly' Pikerie doet een promotieonderzoek aan de Intercontinental University of Curaçao (ICUC) naar het effect van drie specifieke beleidsinterventies op het gebied van Good Corporate Governance en naar de vraag of Good Governance wel in te passen is in de Curaçaose cultuur. In dat kader moet zij voor het instituut ook artikelen publiceren. Voor de Ñapa zal zij in een serie van enkele artikelen verschillende aspecten van Good Governance belichten.

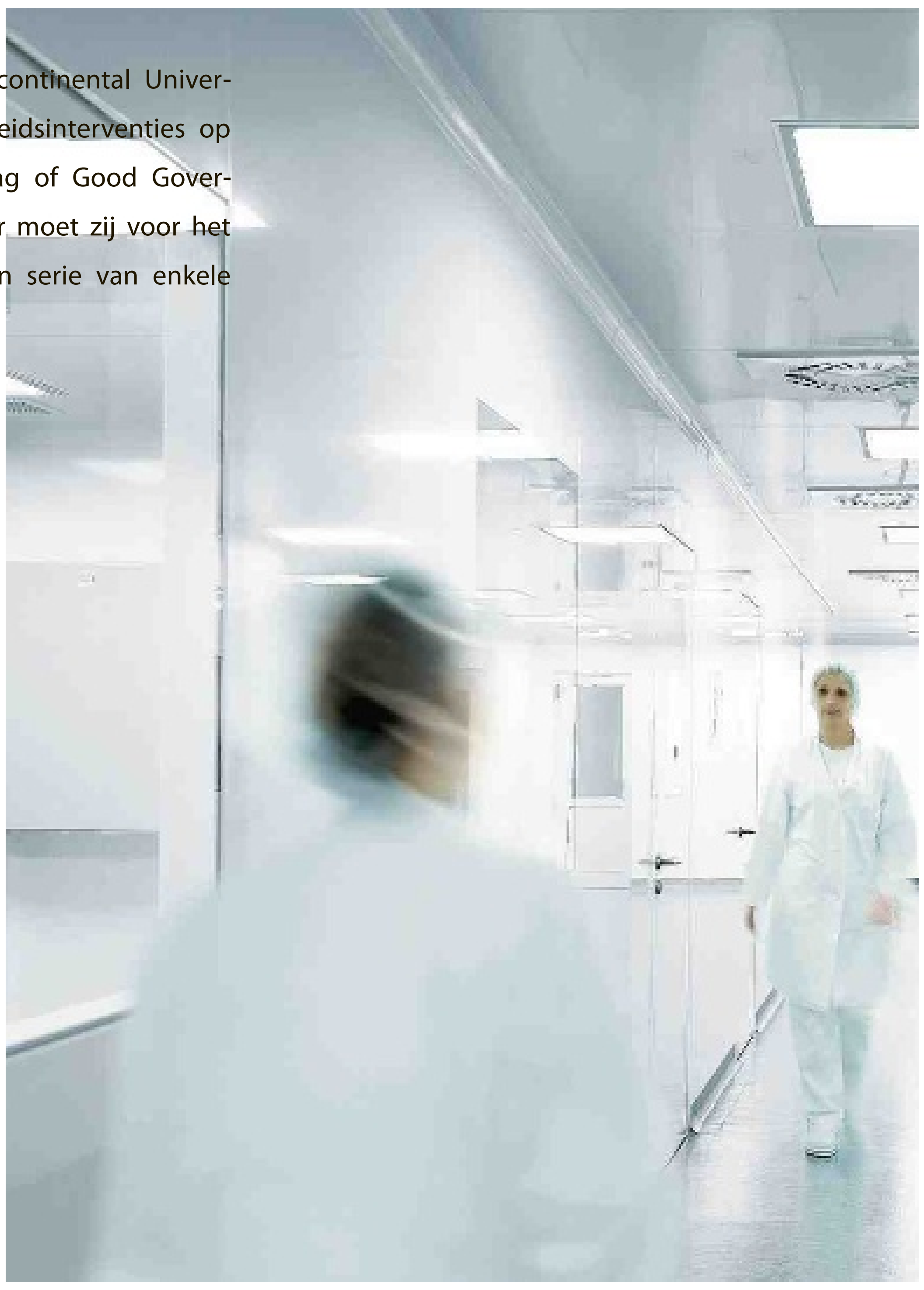

Willen we een AAA-ziekenhuis of is een B+ ziekenhuis ook goed?

Tekst: Islelly 'Tilly' Pikerie

Is het voor Curaçao nodig om te komen met een door de overheid uniform te hanteren begrip wat publieke voorzieningen zijn en daarna om het niveau te bepalen van haar publieke voorzieningen die zij aan de samenleving wenst te geven?

Op de eerste plaats wat zijn publieke voorzieningen?
Er is geen algemeen aanvaardbare omschrijving danwel een uniform door de overheid gehanteerd begrip wat publieke voorzieningen zijn. Onder 'voorzieningen' in het algemeen - privaat en publiek - wordt een breed scala aan zaken verstaan die moeten voorzien in behoeften. Behoeften zijn onder meer: eten, drinken, wonen, werken, zich veilig voelen, perspectief hebben door onderwijs, sociale zekerheid en verbindingen kunnen leggen.
Met andere woorden: een groot en breed samengesteld aantal producten, diensten en fysieke installaties (infrastructuur) maakt deel uit van het voorzieningenniveau in een (ei)land.
Publieke voorzieningen komen dus niet uit de lucht vallen.

Daarmee is meteen aangegeven dat met voorzieningen niet alleen die zaken kunnen worden bedoeld die door of in opdracht van 'de' overheid tot stand komen. Publieke voorzieningen verschillen per geografisch gebied en zelfs daarbinnen. Dit heeft een
aantal oorzaken.
De stand van zaken met betrekking tot voorzieningen in ieder afzonderlijk geografisch gebied, is het gevolg van soms bewuste en soms onbewuste keuzen die in het verleden zijn gemaakt.
De geschiedenis van het gebied vormt een tweede factor die verschillen tussen gebieden/landen/eilanden veroorzaakt. Op die manier is te verklaren dat in sommige landen sociale voorzieningen aanzienlijk uitgebreider zijn dan in andere terwijl er van een vergelijkbaar welvaartsniveau sprake is.
Opvallend is ook dat de rol van 'de' overheid bij het tot stand komen van voorzieningen sterk uiteen kan lopen en dit heeft weer te maken met politiek/economische beginselen die per (ei) land verschillen. Voorbeelden zijn de nachtwakersstaat, de verzorgingsstaat en de gemengde markteconomie, de socialistische staat, waarbinnen de overheid een wezenlijk andere rol vervult en afhankelijk van de aangehangen ideologie voor meer of minder overheidsbemoeienis kiest.
Tenslotte speelt de beschikbaarheid van met name financiële middelen een rol: naarmate een (ei)land rijker is (dat wil zeggen veel inkomen verwerft door productie, dienstverlening en/of handel in relatie tot andere landen) worden de mogelijkheden groter voor de overheid om publieke voorzieningen te realiseren. De afhankelijkheid van toevallige factoren als de aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen of een gunstige ligging ten opzichte van de logistieke stromen speelt daarbij een rol.
In theorie worden publieke voorzieningen ofwel verschaft door de overheid, ofwel met overheidsgeld, ofwel met overheidsinmenging. Hieraan ligt een maatschappelijke consensus ten grondslag, dat vanwege het belang van leveringszekerheid aan de gehele samenleving enige vorm van overheidsbemoeienis benodigd is.
Maar de hierboven gegeven definitie is maar een aanzet, die verder uitgewerkt en meetbaar moet worden gemaakt.

Door veranderende externe en interne ontwikkelingen worden publieke organisaties, meer dan voorheen, uitgenodigd om op een andere wijze te functioneren: de overheid moet 'met minder middelen beter en meer doen' en zich meer en beter verantwoorden naar de burger ten aanzien van het niveau van de publieke voorzieningen.
Het meetbaar maken van het publieke voorzieningenniveau zou deze prioriteitstelling enorm kunnen faciliteren.
Het publieke debat wordt daarmee namelijk ondersteund door erkende feiten en cijfers.

Gesteld kan worden dat op Curaçao de prioriteitstelling in de schaarse publieke middelen op dit moment onvoldoende wordt ondersteund door een op feiten gestoeld beeld over de stand en ontwikkeling van het publieke voorzieningenniveau. In de praktijk zou dit ook niet verwacht kunnen worden, omdat niet voldaan is aan de basisvoorwaarden voor het meetbaar maken van publieke voorzieningen, namelijk:

- Het bestaan van een eenduidige definitie van 'publieke voorziening';
- Beschikbaarheid van een consistente en volledige lijst met actuele indicatoren;
- Beschikbaarheid van een eenduidig meet- en sturingsinstrument;
- Kennis en capaciteit om metingen te kunnen verrichten;
- Een interne monitoringstructuur om achteraf te controleren of en hoe metingen uitgevoerd worden.

Hoe staat het in het algemeen met de productiviteit, de effectiviteit en de efficiëntie in de publieke sector?
Hieruit kan men onder meer twee subproblemen herleiden:

1. Er is geen algemeen geaccepteerde definitie voor het publieke voorzieningenniveau voor Curaçao. Met andere woorden: onduidelijk is wat nu precies onder publiek voorzieningenniveau wordt verstaan en hoe dit moet worden gemeten.
2. Er is geen meetinstrument. Hierdoor blijft de maatschappelijke discussie over de stand van de publieke voorzieningen op Curaçao in het luchtledige hangen. Er vinden veel discussies plaats, maar er is geen duidelijk kader waarbinnen een op feiten gestoeld debat kan plaatsvinden. Het te ontwikkelen meetinstrument is dus tegelijkertijd een sturingsinstrument.

De prestaties van de overheid kunnen uitgedrukt worden in zowel de kwaliteit van de door haar geleverde producten en diensten, als in de eindresultaten van haar beleid (de realisatie van beleidsdoelstellingen). Door een gebrek aan inzicht hierin wordt het momenteel onmogelijk geacht om een helder beeld te schetsen van haar productiviteit, effectiviteit en efficiëntie van de overheid in het algemeen en haar onderscheiden onderdelen. Dit terwijl de burger de overheid uiteindelijk verantwoordelijk houdt voor het publieke voorzieningenniveau. De schaarse publieke financiële en personele middelen moeten dus zo worden ingezet, dat er een optimaal publiek voorzieningenniveau wordt bereikt. Dit vergt een goede prioriteitstelling. Het meetbaar maken van het publieke voorzieningenniveau zou deze prioriteitstelling enorm kunnen faciliteren. Het publieke debat wordt daarmee namelijk ondersteund door erkende feiten en cijfers.

Dat het tijd wordt dat Land Curacao niet alleen een uniforme definitie handhaaft wat zij onder publieke voorzieningen verstaat maar ook dat uiteindelijk de discussie aangegaan wordt met de samenleving welke het niveau is van de voorzieningen die geboden dienen te worden aan de samenleving en wat de samenleving bereid is daarvoor bij te dragen, is een onderstreping van de werkelijkheid die wij niet meer kunnen negeren.

Willen we een AAA-ziekenhuis of is een B+ ziekenhuis ook goed, willen we harttransplantaties hier gaan uitvoeren, willen we een modern en uitgebreid wegennet, willen we op alle scholen modern meubilair en Ipads voor de leerlingen of moet er meer geïnvesteerd gaan worden in een grotere politiemacht en een AAA-gevangenis? Dit onderstreept ook de noodzaak voor het ontwikkelen van een visie op de maatschappelijk-economische ontwikkeling en rol van de overheid in onze samenleving.

Beroep onder de loep

'Familie-traditie'

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Elmer Rojer (47). Hij is visverkoper.

Tekst en foto: Roxanne Martha

Wat houdt je beroep in?
"Elke ochtend ga ik naar de vissers toe die net terug zijn van hun vistocht. Daar aangekomen onderhandelen we over de prijs van de vis die ze in de aanbieding hebben en koop ik de vis. Ik neem deze dan mee naar huis, waar ik de schubben ervan afhaal en afhankelijk van wat voor vis het is hak ik deze in mootjes. Ik doe de vis in een emmer en dan ga ik op pad om deze te verkopen. Soms doe ik dat huis-aan-huis in onder meer Marie Pampoen en Steenrijk en andere keren sta ik buiten bij een toko of supermarkt. Niet alle winkeleigenaars vinden dat leuk, want ze verkopen binnen zelf vis. Gelukkig vindt de eigenaar van Boulevard Supermarket het goed dat ik bij hen voor de deur vis verkoop. Meestal ben ik daar te vinden."

Hoe lang al doe je dit werk?
"Echt voor mezelf ben ik full-time op mijn 25e begonnen."

Wat zijn de minder leuke kanten aan je werk?
"Vroeger was de visverkoop een zeer bloeiende business. Zo'n twintig jaar geleden kon je er heel goed je gezin van onderhouden. Tegenwoordig is het veel moeilijker om de vis aan de man te brengen. Vaak zijn er dagen waarop ik denk dat ik geen enkel stukje vis zal verkopen, maar elke keer komt het toch wel goed."

Waarom is visverkopen het leukste werk dat er is?
"Hoewel het niet altijd even gemakkelijk is om vis te verkopen, doe ik het met veel liefde. Het gaat namelijk om een familie-traditie die ik heel graag in stand houd. Mijn oma was visverkoopster, mijn moeder en ook mijn tantes. Wij waren met acht broers en zussen thuis. Van de zeven die nog leven, zitten er vijf in de visverkoop. Mijn zus Adèle Isenia-Rojer verkoopt vis in Punda bij de 'Plasa Nobo'. Alles wat ik weet over vis en de verkoop, heb ik van mijn moeder Angelina Rojer geleerd. Ze is onlangs overleden. Het belangrijkste dat ik van haar heb geleerd is hoe een klant zo te charmeren dat hij toch vis koopt, terwijl hij dat eigenlijk helemaal niet van plan was. Dat kon zij vroeger ook heel goed."

Wat was je graag geweest als je geen visverkoper was?
"Hoogstwaarschijnlijk was ik dan landbouwer geweest. Mijn vader was namelijk agrariër en had ook vee. Het was of vis gaan verkopen zoals mijn moeder of landbouwer worden zoals mijn vader. Maar het werken in de visverkoop kwam eerst, dus ben ik daarmee doorgegaan."

Bestemming Curaçao

'Gepassioneerd publiek'

Naam: Tamara Nivillac en Mitchell Brunings
Komen uit: Zoetermeer en Nieuwegein, Nederland
'Business or Pleasure?': 'Business'
Aantal dagen: 7
Verblijven bij: Lions Dive & Beach Resort

Tekst en foto: Roxanne Martha

Vele honderden mensen genoten afgelopen zaterdagavond van een concert van Junior Tecla and the Rootsriders op het strand van Hemingway. De band bracht een eerbetoon aan de in 1980 overleden zanger Bob Marley. Niet alleen alle grote hits werden gespeeld, zoals 'Stir It Up', 'Buffalo Soldier'en 'Get Up Stand Up', maar ook minder bekende nummers. Verder werden alle nummers van het doorbraak-album 'Catch A Fire' gespeeld.
De band is afkomstig uit Amsterdam en toert al een tijdje met gastzanger Junior Tecla. De achtergrondzang wordt steeds afgewisseld tussen Tecla, Tamara Nivallac en Mitchell Brunings.
Tamara Nivallac en Mitchell Brunings: Twee topzangers woonachtig in Nederland en al een hele carrière achter zich. Tamara, afkomstig uit Curaçao, won in 2003 de eerste editie van Curaçao Talent en treedt al lange tijd op met verschillende groepen, waaronder Turtuga met Junior Tecla, haar neef.
De uit Suriname afkomstige Mitchell Brunings deed onlangs mee aan de voorrondes van de talentenwedstrijd 'The Voice of Holland' en liet een verpletterende indruk achter. Zijn versie van de Bob Marley-klassieker 'Redemption Song' is op YouTube al meer dan 5 miljoen (!) keer bekeken. Junior Tecla noemde Brunings tijdens het optreden dan ook 'de man van vijf miljoen'. De stem van Brunings en vooral de interpretatie van het nummer, was één van de vele hoogtepunten van het concert bij Hemingway.
Nog net voor hun terugreis naar Nederland afgelopen woensdag, namen ze even de tijd om terug te blikken op de afgelopen dagen.
Beide zangers zeggen heel blij te zijn met de show afgelopen zaterdag. "Ik heb gehoord dat er meer dan tweeduizend kaarten zijn verkocht", zegt Tamara. "Dat is een hele goede opkomst." Op de vraag of er verschil is tussen het optreden in Nederland of Curaçao knikken beide zangers instemmend. "Het publiek op Curaçao is iets gepassioneerder", aldus Mitchell. Tamara: "Ik heb heel erg genoten van de sfeer tijdens ons optreden. Lekker in de buitenlucht onder palmbomen en een zeer enthousiast publiek met mensen op slippers en zelfs op blote voeten."
Naast hun verplichtingen zoals interviews met de lokale media en het optreden was er gelukkig ook tijd voor ontspanning. Samen met de andere bandleden hebben ze onder meer gezwommen, gejetskied en gewandeld in Punda. Tamara en Mitchell hebben samen met Junior Tecla en de rest van de Rootsriders ook een uitstapje gemaakt naar buureiland Aruba. Daar traden ze afgelopen dinsdag op bij Sand Bar. "Ook daar was er een goede opkomst", aldus Tamara. "Ik schat tussen de 500 en de 600 mensen", zegt Mitchell. "Iets minder dan op Curaçao maar het was een kleinere locatie. Maar de sfeer op Aruba was er niet minder om."
Eenmaal terug in Nederland, hebben zowel Tamara als Mitchell weer een druk programma. Tamara: "Wanneer ik terug ben in Nederland ga ik beginnen met de repetities voor het theaterstuk 'Tambú, a Freedom Song'. Ook Izaline Calister, Konki Helmeijer, 'Ompi Tio' en Pierre Dunker doen mee aan dit stuk. Half oktober gaat het in première en daarna gaan we anderhalve maand op tournee met deze show.Verder moet ik even goed nadenken over mijn nieuwe single 'Gosa'. Ik twijfel nog of ik deze nu tegen het eind van het jaar moet lanceren of wachten tot volgend jaar na de carnavalsperiode."

"Wanneer ik weer in Nederland ben gaan ik verder met The Voice of Holland", zegt Brunings "Het is best even spannend. Ik moet namelijk de 'battles' zien door te komen. Pas als de 'battles' voorbij zijn wordt het bekend of het The Voice of Holland-avontuur voor mij door gaat."